

۶

سال اول
فروردین ماه ۱۳۸۸

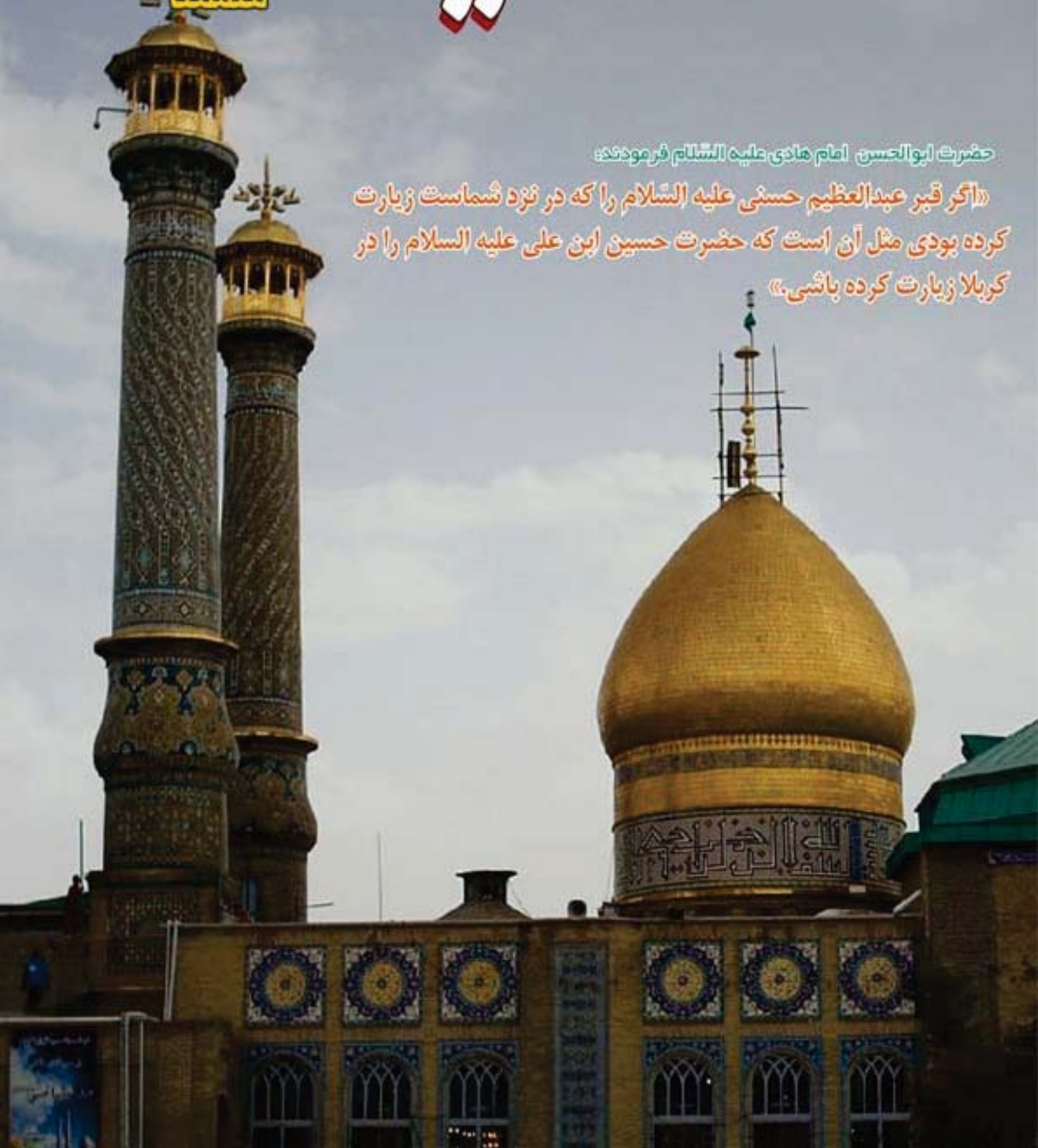
زیارت

ماهنامه داخلی شرکت مرکزی
دفاتر خدمات زیارتی سراسر ایران

شمسنا

حضرت ابوالحسن امام هادی علیه السلام فرمودند:

«اگر قبر عبدالعظیم حسنی علیه السلام را که در نزد شماس است زیارت کرده بودی مثل آن است که حضرت حسین ابن علی علیه السلام را در کربلا زیارت کرده باشی.»

این عید سعید عید حزب الله است دشمن ز شکست خویشتن آگاه است
چون پرچم جمهوری اسلامی ما جاوید به اسم اعظم الله است.

۱۲ فروردین ماه

سالروز استقرار نظام مقدس جمهوری اسلامی بر امت حزب الله مبارک باد

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

زیارت

ماهنامه داخلی شرکت مرکزی
دفاتر خدمات زیارتی سراسر ایران
«شمسا»

شماره ۶ / سال اول / فروردین ۱۳۸۸

مدیر مسئول: ناصر صبا
سر دبیر: محسن بغلانی

فهرست:

دبیاچه

سخن سردبیر / ۲

صدای سخن عشق / ۳

شمیم ولایت / ۴

نسیم وحی / ۶

اماکن زیارتی و سیاحتی عراق (۵) / ۸

شام سرزمین پیامبران (۴) / ۱۰

سیاحت از دیدگاه قرآن (۱) / ۱۲

رحلت حضرت معصومه (س) / ۱۳

زوار دمشق / ۱۷

هفت مصیبت جانسوز / ۱۸

سخنی پیرامون مرقدسیدالشهداء (ع) / ۱۹

بازتاب عاشورا در فقه سیاسی شیعه (۲) / ۲۲

همدلی با زائران / ۲۴

اخبار شمس / ۲۶

حیات طیبه

آشنایی با سرزمین های اسلامی

ویژه نامه

اشک قلم

حسینیه

اخبار شمس

مدیر فنی: امیر خلیلی فرد

مدیر داخلی: حسین کرمی

نمونه خوان و ویراستار: علی یوسفی کجانی

حروف چین: حمید سخا

سید محمد مهدی طرازانی

زیر نظر: هیأت تحریریه

آدرس نشریه:

تهران - خیابان نصرت غربی پلاک ۴۸ شرکت مرکزی دفاتر خدمات زیارتی سراسر ایران (شمسا)

تلفن: ۱۵-۶۶۹۱۸۳۱۰ دورنگار: ۶۶۹۰۴۰۲۶ - ۶۶۹۰۴۰۲۸

آدرس پایگاه اینترنتی روابط عمومی: www.shamsa-co.org

گذشت سال ۸۷ و طلوعه بهار ۸۸

بر آمد باد صبح وبوی نوروز
به کام دوستان و بخت پیروز

مبارک بادت این سال و همه سال

همایون بادت این روز و همه روز

سال ۱۳۸۷ با تمام فراز و نشیب ها، تلخی‌ها و شیرینی‌ها و شادی‌ها و مصائبش گذشت و طلوعه بهار ۱۳۸۸ با تمام برنامه‌ها و اهداف و آمال و آرزوهایش از راه رسید. بهاری که تقارن آن با ماه ربیع و اعیاد زیبایش رنگ و بوی و شرافت بیشتری پیدا کرد. در سالی که گذشت ملت ما حوادث بزرگ و متعددی را پشت سر گذاشت که بعضی بر تلخ‌کامی‌ها افزودند و برخی دیگر موجب شادکامی امت مسلمان ایران گردید.

در سالی که گذشت ما یارانی را از دست دادیم که در رأس آن در گذشت ناگهانی و فقدان عاشق صادق خدمتگزاری به زائران ابا عبدالله و حرمین شرفین جناب حاج محمد نصیر رئیسی اردلی رئیس فقید هیأت مدیره شرکت مرکزی دفاتر خدمات زیارتی سراسر ایران (شمسا)، تمام خدمتگزاران به زائران عتبات عراق و سوریه و عربستان را در سوگ و غمی عمیق نشاناند. انفجار و عملیات انتحاری ناجوانمردانه و هابیون در کاظمین نیز از دیگر مصائب سال گذشته بود که علیرغم زحمات برادران خدمتگزار در شمسا موجب تألم روحی خانواده‌های شهدا و مجروحین این حادثه گردید. در این واقعه اسفناک آنچه جالب توجه بوده و موجب انبساط خاطر انسان می‌شود ارادت‌مندی عشاق زائر ابا عبدالله است. مادر یکی از مجروحین حادثه که فرزند خویش را در حال

(مدظله‌العالی علی رؤس المسلمین) علیرغم محاصره اقتصادی دشمن ستیزه جوی درنده خوی، ایران عزیز با پرتاب ماهواره امید به فضا نور امید دیگری بر قلب ملل زجر کشیده تاباند و علی‌رغم تحریم‌های اعمال شده بر علیه نظام اسلامی، دانشمندان هسته‌ای توانستند گام‌های بزرگی را در زمینه فناوری هسته‌ای برداشته و موجب سرفرازی ملت شریف و مسلمان ایران گردند. سال جدید با درایت و دور اندیشی رهبر عزیز و آینده نگر امت مسلمان به سال «اصلاح الگوی مصرف» نامگذاری شده است. بدیهی است که از ابتدای انقلاب اسلامی خصوصاً در رابطه با مدیریت ارشد نظام و دوایر دولتی و روحانیون معظم همواره بر صرفه جویی و مصرف صحیح انرژی، خدمات و کالا تأکید شده است تأکید حضرت امام و مقام معظم رهبری در خصوص ساده زیستی و بهره‌مندی از «زی‌طلبگی» پرهیز از اسراف و تبذیر، مدیریت صحیح اقتصادی در خانواده به عنوان اولین و مهمترین حلقه از زنجیره اقتصاد ملی و نیز پرهیز از رفاه زندگی و زندگی تجملی همه از متن دستورات اقتصاد اسلامی منشاء گرفته و نام گذاری سال ۱۳۸۸ به عنوان «سال اصلاح الگوی مصرف» با توجه به گسترش تهدیدات از سوی سردمداران امریکا و اروپا در خصوص اعمال تحریم‌های شدیدتر بر علیه نظام جمهوری اسلامی و نیز اجرای تدریجی طرح حذف یارانه‌ها و هم‌چنین گسترش هر چه بیشتر سونامی اقتصادی غرب در جهان کاملاً قابل درک و نیازمند یک وفاق ملی در رعایت الگوی صحیح مصرف می‌باشد. از خدای رحمان توفیق روز افزون و همه جانبه نظام اسلامی و فرج حضرت صاحب الامر (عج) را مسئلت نموده و به حضور حضرتش عرض می‌نمایم که:

سرخوش آن عیدی که آن بانی نور

از کنار کعبه بنماید ظهور

قلب‌ها را مهر هم دردی زند

از حرم بانک انا المهدی زند.

سردبیر

صدای سخن عشق

«قصیده بهاریه»

حضرت امام خمینی(ره)

آمد بهار و بوستان ، شد اشک فردوس برین
گل ها شکفته در چمن، چون روی یار نازنین
گسترده بادجان فزا، فرش زمرد بی شمر
افشانده ابرپر عطا ، بیرون حد در ثمین
از ارغوان و یاسمن ، طرف چمن شد پرنیان
وز اقحوان و نسترن ، سطح دمن دیبای چین
از لادن و میمون رسد، هر لحظه بوی جان فزا
وز سوری و نعمان وزد، هر دم شمیم عنبرین
از سنبل و نرگس جهان، باشد به مانند جنان
وز سوسن و نسرین زمین، چون روضه خلدبرین
از فر لاله بوستان ، گشته به ازباغ ارم
وز فیض ژاله گلستان، رشک نگارستان چین
از قمری و کبک و هزار، آید نوای ارغنون
وز سیره و کوکو وسار، آواز چنگ راستین
تا باد نوروزی وزد، هر ساله اندر بوستان
تا ز ابر آذاری دمد ، ریحان و گل اندر زمین
بر دشمنان دولتت ، هر فصل باشد چون خزان
بر دوستانت هر مهی ، بادا چو ماه فرودین

حرکت مردم و مسئولین به سوی اصلاح الگوی مصرف

پیام نوروزی سال ۱۳۸۸
رهبر معظم انقلاب اسلامی «مدظله العالی»

با نگاه طرفدارانه‌ی از ملت مظلوم فلسطین و مردم غزه به مسئله نگاه کردند. اما نتایجی که در این حمله‌ی ناجوانمردانه و ظالمانه مترتب شد، برای همه‌ی دنیا بهت‌آور بود. بیست و دو روز مردم بی‌دفاع غزه مقاومت کردند و رژیم صهیونیستی بیست و دو روز با تمام قوا به این مردم حمله کرد و پایان این ماجرا با ناکامی رژیم صهیونیست همراه بود. این برای مردم دنیا یک تجربه‌ی بسیار مهمی است در زمینه‌ی امکان مقاومت ملت‌ها در مقابل زورگویی و ستمگری ستمگران و زورگویان. غیر از این‌ها، مسائل گوناگون متعددی هم در منطقه و همچنین در سطح جهان اتفاق افتاد که از آن‌ها عبور می‌کنیم.

در سطح کشور هم مسائل مهمی از آغاز سال تا امروز داشته‌ایم. سال ۸۷ با خبرهای خوش هسته‌ای آغاز شد و ملت ایران آگاه شدند که جوانان آن‌ها، دانشمندان متبحر و کوشای آن‌ها توانستند علی‌رغم تحریم‌های جهانی، پیشرفت خودشان را در مسائل هسته‌ای کشور به اثبات برسانند و توانایی ملت ایران را در یک چنین مسئله‌ی مهمی به همه‌ی جهانیان ثابت کنند، این برای ملت ایران نه فقط در زمینه‌ی علمی، بلکه در زمینه‌های گوناگون دیگر، ارج و اعتبار جدیدی را در چشم‌های جهانیان به وجود آورد. مجلس شورای اسلامی هم به حمدالله برای دوره‌ی هشتم تشکیل شد و در طول سال،

این مسئله برای مردم جهان، مسئله‌ی بسیار مهمی است، نه فقط در زندگی روزمره‌ی آن‌ها و برنامه‌ریزی‌های اقتصادی آن‌ها تأثیر می‌گذارد، بلکه در دیدگاه‌های آن‌ها نسبت به نظریات اقتصادی و اقتصاد سرمایه‌داری احتمالاً تأثیرات شگرفی را بر جای خواهد گذاشت. خوشبختانه کشور ما و ملت ما توانستند تا حدود زیادی از آثار زیان بار این طوفان سهمگین جهانی خود را برکنار بدارند، و البته هم چنان مراقبت‌های لازم بایستی ادامه پیدا کند.

از جمله‌ی مسائل مهم جهان و منطقه در سالی که گذشت، مسئله‌ی حمله‌ی رژیم صهیونیستی به غزه بود، که همه‌ی چشم‌های جهانیان را به خودش معطوف کرد. عده‌ای از این نظرگاه به مسئله نگاه کردند که با مقاومت اسلامی و با مسئله‌ی فلسطین، دارای عناد و کینه‌ی دیرین بودند (که عمدتاً سیاستمداران بسیاری از کشورهای غربی از این جمله بودند) عده‌ای هم

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

یا مقلب القلوب و الأبصار. یا مدبّر اللیل و النَّهار. یا محوّل الحول و الأحوال حوّل حالنا الی احسن الحال

عید سعید نوروز را که نزدیک به ایام ولادت حضرت خاتم‌الانبیاء (صلی الله علیه و اله و سلّم) و امام جعفر صادق (علیه الصّلاه و السّلام) است و به برکت نزدیکی به این ایام مبارک، شرافت بیشتری پیدا کرده است، به همه‌ی هم‌میهنان عزیزمان در سراسر کشور، و هم چنین به ایرانیان ساکن در کشورهای دیگر جهان در سراسر عالم، و هم چنین به مردم کشورهایی که عید نوروز را گرمی می‌دارند و آن را برای خود جشن می‌گیرند، تبریک عرض می‌کنم، مخصوصاً تبریک عرض می‌کنم به خانواده‌های معظم شهیدان و ایثارگران و جانبازان، و امیدوارم که همه سال نیکویی را در پیش داشته باشند.

سال ۸۷ که بر ما گذشت، سال بسیار پرماجرایی بود. هم در زمینه‌ی مسائل بین‌المللی، و هم در زمینه‌ی مسائل کشور. در سطح بین‌المللی حوادث بزرگ و مهمی اتفاق افتاد که بی‌گمان در مجموعه‌ی سیاست‌های جهانی دارای تأثیرات عمیق و مؤثری است، که از جمله‌ی آن‌ها در زمینه‌ی اقتصادی، بحران عظیم مالی و اقتصادی است که از کشور آمریکا شروع شد و به اروپا و دیگر کشورها و از جمله به کشورهای منطقه‌ی ما رسید.

این مجلس با همکاری دولت محترم کارهای خوبی را تصویب و اقدام کردند، که امیدواریم این همکاری هم چنان ادامه داشته باشد. در طول سال بحمدالله کارهای بزرگ دیگری هم در زمینه‌های مختلف انجام گرفته است. در همین زمینه هسته‌ای، در پایان امسال راه‌اندازی موقت و آزمایشی نیروگاه بوشهر را داشتیم، که این هم خبر مهم و بزرگی است. البته این هم از نتایج پیشرفت دانشمندان خود ما در داخل کشور است که همه‌ی دنیا را قانع کرد که راه پیشرفت هسته‌ای ملت ایران رانمی شود بست. از جمله‌ی این پیشرفت‌های علمی و فناوری، پرتاب ماهواره‌ی امید بود که کشور را در ردیف کشورهای بسیار معدود جهان در مورد این فناوری قرار داد و چشم جهانیان را متوجه ایران کرد و نشان داد که ملت ایران از درون می جوشد و از درون رشد می کند و توانایی پیشرفت ملت ایران، توانایی محدودی نیست.

در زمینه‌ی مسائل اقتصادی هم من باید به ملت عزیزمان عرض کنم که علی‌رغم موج عظیم و طوفان خانه‌برانداز رکود اقتصادی و بحران اقتصادی در عالم، و علی‌رغم تحریم‌هایی که علیه ایران به خاطر مسئله‌ی انرژی هسته‌ای و دیگر مسائل انجام گرفت، مسئولین کشور توانسته‌اند بر این موج فائق بیایند و تا حدود زیادی تبعات و آثار منفی این موج را در کشور کنترل کنند و نگذارند که ملت ما در این موج عظیمی که خیلی از کشورها را دچار مشکلات بسیار زیادی کرد، بغلند و ملت سر پای خود بایستد. ان‌شاءالله پیشرفت‌های اقتصادی باید روز به روز شکوفاتر بشود و ملت را خوشحال‌تر کند و ان‌شاءالله امکان و زمینه‌ی پیشرفت‌های گوناگون را در عرصه‌های مختلف به وجود بیاورد.

همان‌طور که مشاهده می کنید، سال نوآوری و شکوفایی خوشبختانه با نوآوری‌های زیاد و شکوفایی‌های چشم‌گیر همراه شد و توانست این شعار را در مرحله‌ی مقدماتی خود کاملاً فعال کند. البته شکوفایی و نوآوری مخصوص این سال نبود، ما در آینده هم در سال‌های گوناگون بایستی

همین خط را با جدیت پیگیری و تعقیب کنیم و ان‌شاءالله خود را به نقطه‌ای که در زمینه‌ی علمی و فناوری، شایسته‌ی ملت ایران است، برسانیم.

آن‌چه من به ملت عزیزمان عرض می‌کنم، این است: ما در دعای اول سال خواندیم که: «یا محوّل الحول و الأحوال. حوّل حالنا الی احسن الحال» حال ما را به نیکوترین حال‌ها تبدیل کن. این، اراده‌ی الهی است، اما تلاش ملت ایران، تلاش خود آحاد ما مردم، یقیناً لازم است و زمینه‌ی ضروری برای توجه لطف خدا و رحمت الهی است. ما باید همت کنیم برای تحویل احوال خود، برای نیکو کردن زندگی خود، ذهن خود، دل خود، دنیا و آخرت خود، این وظیفه‌ی یکایک ملت ایران است..

ما در زمینه‌ی مصرف، در زمینه‌ی هزینه کردن منابع مالی کشور که به وسیله‌ی خود ما و به وسیله‌ی همه‌ی برادران هم‌میهن ما و به وسیله‌ی مسئولین کشور با زحمت زیاد به وجود می‌آید، دچار نوعی بی‌توجهی هستیم، که بایستی این را تبدیل کنیم به یک توجه و اهتمام خاص. ما دچار اسراف هستیم، ما دچار ولخرجی و ولنگاری در مصرف هستیم. این را من در اول سال، ان‌شاءالله در سخنرانی، با جزئیات آن برای مردم عزیزمان توضیح خواهیم داد ما بایستی مصرف کردن را مدبرانه و عاقلانه مدیریت کنیم. مصرف نه فقط از نظر

من این سال را، سال «حرکت مردم و مسئولین به سوی اصلاح الگوی مصرف» می‌دانم و امیدوارم که این عنوان که «اصلاح الگوی مصرف» است، برای همه‌ی ما دستورالعمل باشد و همه‌ی ما بتوانیم برطبق این شعار مهم و حیاتی و اساسی برای کشور عمل کنیم و از منابع کشورمان به بهترین وجهی استفاده نماییم

اسلام، بلکه از نظر همه‌ی عقلای عالم، چیزی است که باید تحت کنترل عقل قرار بگیرد. با هوی و هوس، با خواهش دل و آنچه که نفس انسان از انسان مطالبه می‌کند، نمی‌شود مصرف را مدیریت کرد. کار به جایی می‌رسد که منابع کشور به هدر می‌رود، شکاف بین فقرا و اغنیاء زیاد می‌شود، عده‌ای در حسرت اولیات زندگی می‌مانند و عده‌ای با ولخرجی و ولنگاری در مصرف، منابع را هرز و به هدر می‌دهند.

ما بایستی الگوی مصرف را اصلاح کنیم. ما بایستی به سمت اصلاح الگوی مصرف حرکت کنیم. مسئولین کشور در درجه‌ی اول (چه قوه‌ی مقننه، چه قوه‌ی مجریه، و چه سایر مسئولین کشور، قوه‌ی قضائیه و غیر آن‌ها) و اشخاص و شخصیت‌ها در رتبه‌های مختلف اجتماعی، و آحاد مردم ما از فقیر و غنی، بایستی به این اصل توجه کنند که باید الگوی مصرف را اصلاح کنند. این جور مصرف کردن در همه‌ی زمینه‌ها (در امور ضروری زندگی، در زیاده‌های زندگی) مصرف کردن بی‌رویه و بدون منطق و بدون تدبیر عقلانی، به ضرر کشور و به ضرر آحاد و اشخاص ماست. من از عموم مردم و بخصوص از مسئولین درخواست می‌کنم، خواهش می‌کنم که در این زمینه فعالیت خودشان را در این سال زیاد کنند، افزایش بدهند و برای اصلاح الگوی مصرف برنامه‌ریزی کنند.

لذا من این سال را، سال «حرکت مردم و مسئولین به سوی اصلاح الگوی مصرف» می‌دانم و امیدوارم که این عنوان که «اصلاح الگوی مصرف» است، برای همه‌ی ما دستورالعمل باشد و همه‌ی ما بتوانیم برطبق این شعار مهم و حیاتی و اساسی برای کشور عمل کنیم و از منابع کشورمان به بهترین وجهی استفاده نماییم.

یاد امام عزیز و بزرگوار را گرامی می‌دارم، یاد شهیدان عزیز را گرامی می‌دارم و به همه‌ی آحاد ملت ایران مجدداً سلام و تبریک عرض می‌کنم. والسلام علیکم ورحمة‌الله و برکاته

نسیم وحی تفسیر سوره بقره

مقام معظم رهبری حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای (مدظله العالی)

معجزه‌ی حضرت عیسی (ع)

زمان حضرت عیسی دوران رونق و رواج دانش پزشکی و پدید آمدن پزشکان بزرگ و معروف دنیاست که در سطح امپراطوری رم به خصوص امثال: بقراط و جالینوس و امثالهم یا کسانی که پیش از این‌ها بودند. مایه‌های پزشکی و شفا دادن بیماران رایج بوده، لذا معجزه‌ی حضرت عیسی برای قانع کردن و گرفتن میدان از دست طرف دیگر معجزه‌های از سنخ همان‌هاست، یعنی به حسب بینش سطحی و عامیانه شبیه کار همان‌ها بود، آن‌ها مریض را معالجه می‌کردند، حضرت عیسی مریض را علاج را شفا می‌داد، یا مثلاً کور مادرزاد را بینا می‌کرد و یا مرده را زنده می‌کرد، یعنی چیزی در همان میدان، منتها در سطح بالاتر، که وقتی ما به معجزات پیغمبران گذشته نگاه می‌کنیم، می‌بینیم قرآن هم همین طور است.

در محیط نزول قرآن آن چیزی که مایه‌ی تفاخر و آیت تقدم بی‌قید و شرط به حساب می‌آمد سخن و سخنوری بود، یعنی بزرگان قبایل و حتی شاهزاده‌های عربی و امیرزادگان عربی همان دوران، هنر مهم‌شان سخنوری بود. مثل امراء القیس که خودش یک امیر و شاهزاده‌ای بود، اما در عین حال معروفیتش به شعر اوست. و گفتیم که مردم عرب، مردم باذوق و شعر فهم بودند، در مقابل شعر به هیجان می‌آمدند و تحت تأثیر قرار می‌گرفتند، و همه کاری را شعر می‌کرد، لذا در نوع کار خود آن‌ها در آن ساخت و صحنه، قرآن که از نوع زبان است می‌آید و در همه‌ی این نوع معجزه‌ها که میدان داری و تحدی و

مبارزه طلبی نسبت به فن رایج زمان در آن‌ها هست یک نکته‌ای وجود دارد، و آن این است: که اگر چه معجزه در آن میدان است و به نظر عامیانه در همان سطح و از آن سنخ کار است، اما یک تفاوت جوهری با آن کارها دارد، ظاهر قضیه مثل هم است و یک آدم عامی وقتی نگاه می‌کند. این دو کار را شبیه هم می‌بیند، مثلاً وقتی حضرت موسی عصا را می‌انداخت روی زمین عصا تبدیل به یک مار بزرگ می‌شد.

«فاذا هی حیة تسعی» (طه - ۲۰): یک ماری که در حال حرکت کردن و جولان دادن و تکاپو بود. وقتی جادوگران را آوردند برای مقابله، آن‌ها هم کارهایی از همین قبیل کردند: «فاذا حبالهم و عصیهم یخیل الیه من سحر هم انها تسعی» (طه - ۶۶) آن‌ها هم عصا و ریسمان داشتند عصاها و ریسمان‌ها را می‌انداختند روی زمین و کسی که نگاه می‌کرد خیال می‌کرد این‌ها دارند حرکت می‌کنند. یعنی ظاهر کار شبیه هم بود و فرعون و پیروانش وقتی دیدند در مقابل کاری که موسی با یک عصا کرده بود، این‌ها هم عصاها و ریسمان‌های متعددی را روی زمین ریختند، ولوله‌ای شد و در آن فضا هر کس نگاه می‌کرد خیال می‌کرد بر اثر جادوگری آن‌ها آن ریسمان‌ها و چوبدست‌ها دارد حرکت می‌کند، یعنی این‌ها با چشم عادی و معمولی با هم تفاوتی ندارند، اما خود اهل فن و آن کسی که ساحر است که خودش این‌ها را درست کرده، او وقتی می‌بیند. می‌فهمد چیزی را که پیغمبر آورده از نوع این‌ها نیست و ملتفت

می‌شود یک فرق جوهری باهم دارند، اگر چه به ظاهر و با دید عامیانه در یک میدان و از یک سنخند، اما دارای یک تفاوت مرحله‌ای و جوهری‌اند، ولذا وقتی عصای موسی افتاد روی زمین و اوهم شروع کرد به حرکت کردن همین که چشم جادوگران به آن عصا افتاد، گفتند این غیر از کار ماست و بلافاصله قبل از این که مردم عادی بفهمند معجزه است ایمان آوردند، چون کار خودشان را به خوبی می‌شناختند و در مورد معجزه حضرت عیسی (ع) هم این امر صادق بود، یعنی تفاوت بین شفا دادن کور مادرزاد با شفا دادن کسی که چشم داشته و نابینا شده زیاد است و این دومی یک چیز کاملاً ممکن است، لکن آن اولی که به نظر ناممکن می‌آید را حضرت عیسی (ع) انجام می‌داد.

در مورد پیغمبر خاتم (ص) هم عیناً همین طور است. یعنی قرآن را یک کسی که آشنا به فنون فصاحت و بلاغت و اهل بیان و سخنوری نیست، شاید وقتی نگاه می‌کند تفاوت او را با یک سخن عربی، به خصوص اگر آن سخن عربی دارای زر و زیورهای بیانی باشد چندان نمی‌فهمد، اما آن کسانی که خودشان اهل سخنوری بودند همین که سخن قرآن مطرح می‌شد آن‌ها می‌دیدند یک چیز فوق‌العاده‌ای است و از نوع کار آن‌ها نیست. ایمان می‌آوردند. البته بعضی هم که خیلی لجوج و عنود بودند یک چیزی می‌گفتند و ایمان نمی‌آوردند، بالاخره:

هر درونی کو خیال‌اندیش شد
چون دلیل آری خیالش بیش شد

جاودانگی اعجاز قرآن

این هم یک نکته در مورد معجزه بودن قرآن، و نکته‌ی دیگر در این باب این است که: وقتی خود آن حقیقت و پدیده (یعنی قرآن) معجزه است، لازمه‌اش جاودانگی است و فرق می‌کند با یک عمل معجز‌آسا در یک زمان خاص. فرض کنید: حضرت موسی (ع) که معجزه کرد و با عصای خودش یک بخشی از آب‌ها را پس زد راه خشکی را باز کرد و مردم را از آن جا عبور داد، این معجزه است، اما این معجزه یک حادثه بود و تمام شد لکن قرآن جاودانه است. و این جاودانگی قرآن با جاودانگی دین مرتبط اند و چون دین اسلام دین آخر و دین جاودانه است، پس معجزه‌ی او هم باید معجزه‌ی جاودانه و همیشگی باشد، ولذا اعجاز را در خود قرآن قرار داده‌اند. پس این که عرض کردیم می‌فرماید: «فأتوا بسوره من مثله»: یک سوره‌ای از این قبیل بیاورید، این منحصر به زمان صدر اسلام نیست، بلکه همین الان هم یک چنین چیزی وجود دارد و چون الان هم نمی‌توانند این کار را بکنند در حالی که اهل زبان اعتراف دارند به این که قرآن یک چیز فوق‌العاده و برجسته‌ای هست، پس بنابراین: «معجزه بودن قرآن حتی بعد از گذشت چهارده قرن هم چنان به قوت خود باقی است.»

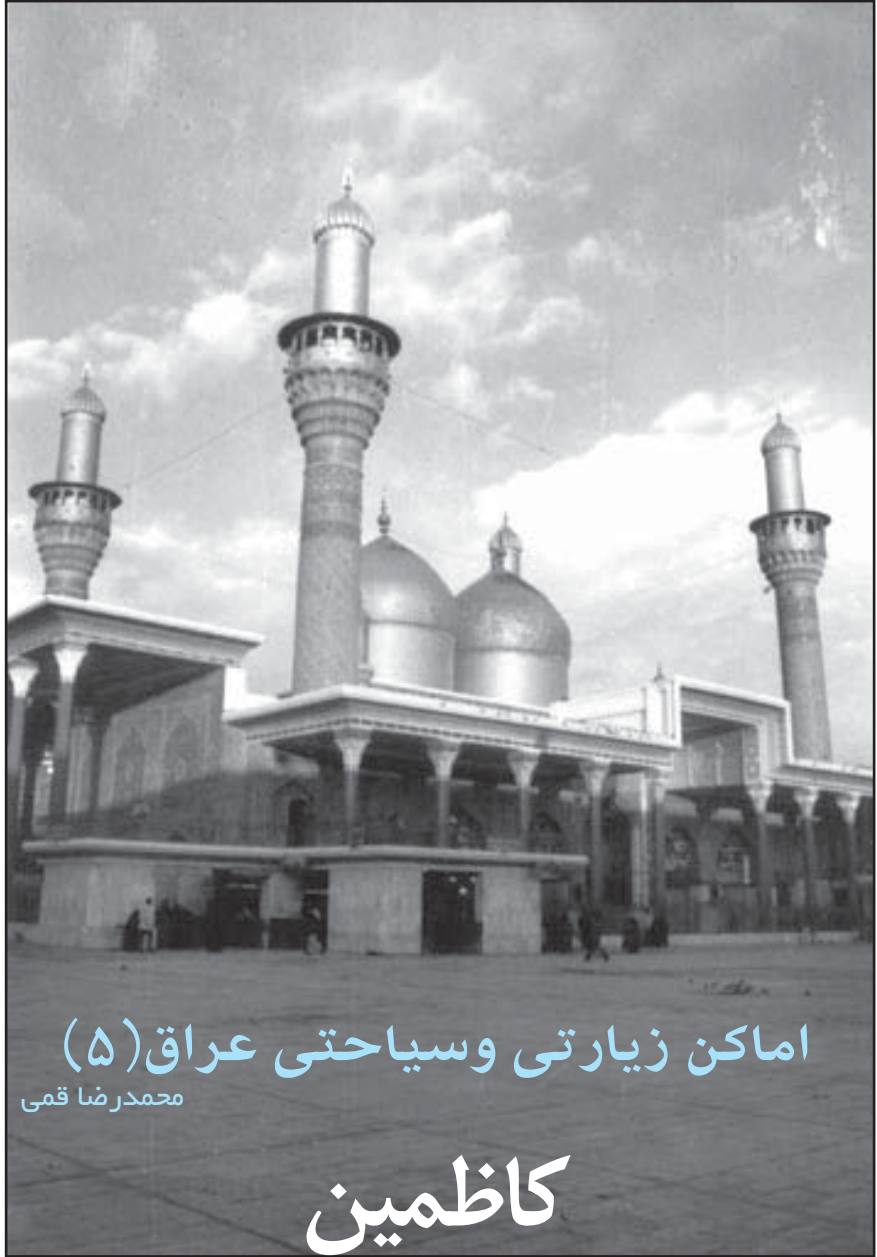
کسانی از اهل معرفت و اهل دانش را در کتاب‌ها ذکر کرده‌اند که در مقابل قرآن خضوع داشتند، یک نویسنده و شاعر فصیح بزرگ مسیحی در همین زمان‌های نزدیک به زمان ما به نام شبلی شمیل بود که شاید گرایش‌های مادی هم داشت و من حالا خصوصیاتش را در ذهن ندارم. همین شاعر ادیب مسیحی یا قاصده‌ی مفصلی درباره‌ی قرآن و درباره‌ی پیغمبر ما دارد که یک بیتش این است: «انی وان اکن لم ادین بدینه هل

اکفرن بمحکم الايات»

من اگر چه به دین او اعتقادی ندارم، آیا می‌توانم کفر و انکار بورزم به این آیات محکمه‌ی قرآن. او یک عرب مسیحی است، اعتقادی هم به قرآن ندارد و بالاخره هم قبول نکرده یعنی برحسب آن چه که ظواهر قضیه نشان می‌دهد، همان رسوبات و همان چیزهایی که غالباً جلو اذعان و ایمان حرکت صحیح انسان را می‌گیرد، جلو او را هم ظاهراً گرفته، شاید هم در خفا ایمان آورده که ما خبر نداریم. اما می‌گوید من حقایق قرآن را نمی‌توانم انکار کنم، یعنی او که در قرن چهاردهم هجری زندگی کرده، چرا نزدیک به چهارده قرن به نزول قرآن این اعتراف را می‌کند؟ چون خودش هم اهل زبان است،

قرآن معیار و
استاندارد زبان عرب
است و هیچ کس تردید
ندارد که وقتی چیزی
در قرآن آمد این در اوج
زیبایی و صحت و اتقان
است

هم عارف است و هم واقف است، لذا وقتی نگاه می‌کند به قرآن می‌فهمد که این کتاب چقدر مهم است. یا آن توماس کارایل معروف انگلیسی که ظاهراً اواخر قرن ۱۹ و اوایل قرن ۲۰ می‌زیسته، درباره‌ی قرآن کتاب دارد و مفصل حقایق قرآن را گفته البته او اهل زبان نیست و احتمالاً مثل ما که خیلی با لفظ و زیبایی‌های لفظی انسی نداریم و ممکن است نفهمیم، او هم از الفاظ قرآن چیزی نفهمیده، اما از مفاهیم و معانی قرآن چیزهایی فهمیده. یا همین جان دیون فورد انگلیسی معروف که در این اواخر حدود ۳۰، ۴۰ سال پیش مرحوم غلامرضا سعیدی مترجم معروف، کتابش را ترجمه کرد، بنام «عذر تقصیر به پیشگاه محمد(ص)». همه‌ی این‌ها غیر مسلمان و مسیحی هستند و چون خودشان اهل دانش و بینش هستند وقتی نگاه می‌کنند به حقایق قرآن و محکمت آیات این کتاب را می‌بینند تشخیص می‌دهند که این حقایق مربوط به ذهن محدود بشر نیست، ولذا غیر قابل انکار است و این خودش معجزه‌ی جاودانه‌ی قرآن و جاودانگی اعجاز قرآن است. اما نکته‌ی آخر در باب معجزه بودن قرآن از جهت لفظ را که اشاره کردند، چند جمله‌ای می‌گوییم: چون در یک سخن مفاهیم را هم می‌توان با الفاظ معمولی و غیرزیبا و غیرهنرمندانه ادا کرد و هم می‌شود انسان مفاهیم را با الفاظ زیبا ادا بکند و الفاظ قرآن زیباترین الفاظ است، همه‌ی فصحا و بلغای عرب که پیرامون علوم مختلف ادبی عرب کتاب نوشتند، در جاهای مختلف به قرآن استشهاد می‌کنند یعنی هر جا که می‌خواهند زیبایی جمله یا عبارتی را ثابت کنند استدلال می‌کنند به آیه قرآن و می‌گویند قرآن این طور بیان کرده، یعنی قرآن معیار و استاندارد زبان عرب است و هیچ کس تردید ندارد که وقتی چیزی در قرآن آمد این در اوج زیبایی و صحت و اتقان است.

اماکن زیارتی و سیاحتی عراق (۵)

محمد رضا قمی

کاظمین

گردید و پس از او جمعی از قریشیان، از آن جمله دو امام معصوم علیهما السلام در این گورستان به خاک سپرده شدند و همواره به نام «مقابر قریش» مشهور بوده است. لیکن بعدها به تدریج نام این بقعه به نام امروزی آن شهرت یافت.

مراکز زیارتی این شهر عبارتند از:

۱- حرم مطهر، ساختمان کنونی حرم از ساخته های دوره آغازین صفویه و اضافات دوره های بعدی است. معماری و هنر دوره صفویه، از ایوان های زیبا و کاشی کاری های معرق نفیس و آینه کاری های بدیع در آن به وضوح قابل مشاهده است. حرم مطهر دارای دو گنبد طلائی است که هر یک بر روی بقعه یکی از دو امام علیهما السلام قرار گرفته است. در زیر دو گنبد فضای مربع مستطیل است که میانه دو دیوار شرقی و غربی را دو ستون عظیم در بر گیرنده گنبدها اشغال کرده است، یک ضریح نقره ای قبر دو امام را با دو صندوق خاتم نفیس در بر دارد، با ورود از ایوان جنوبی، به نخستین رواق و سپس به درون حرم و گنبد خانه نخست در برابر قبر مطهر حضرت موسی بن جعفر علیه السلام قرار خواهیم گرفت و در پشت سر ایشان قبر مطهر حضرت جواد علیه السلام قرار دارد. پیرامون حرم چهار شبستان بزرگ قرار گرفته و رواق های جنوبی و غربی هر یک به ایوانی زیبا و بزرگ راه دارد. مجموعه حرم و رواق ها را سه صحن وسیع در بر دارد که صحن غربی به نام «صحن قریش» می باشد. برج و بارو و دروازه های هفت گانه صحن با معماری زیبایی آن و کاشی کاری نفیس پراکنده در سر درها و کتیبه ها چشم بیننده را می نوازد.

برج و بارو و دروازه های هفت گانه صحن که با توجه به معماری زیبای آن و کاشی کاری نفیس پراکنده در سر درها و کتیبه ها چشم بیننده را می نوازد، از ساخته های مرحوم فرهاد میرزای

کاظمین از ویژگی هایی برخوردار است که در کمتر حرمی می توان دید، نخست آن که دو تن از امامان معصوم درون یک ضریح مدفونند، از این رو ضریح نقره ای آنان بزرگ و بخش مهمی از فضای زیر گنبد را در بر گرفته است و دیگر آن که حرم مطهر دارای دو گنبد طلائی یکسان و چهار گلدسته می باشد. هم چنین حرم مطهر دارای سه ایوان زیبا و بزرگ با سقف های بلند است که ستون هایی تنومند آن را در بر گرفته و با کاشی و آینه تزیین شده است.

پیشینه شهر کاظمین به سال ۱۴۵ هجری می گردد. در این سال جعفر فرزند منصور عباسی در گذشت و در گورستان این منطقه مدفون

این شهر سومین شهر مقدس عراق پس از نجف و کربلا است و در شمال غربی بغداد و در سمت غرب رودخانه دجله قرار گرفته که تنها عرض رودخانه دجله آن را از بغداد جدا می کند. نام این شهر بر گرفته از نام مبارک حضرت کاظم علیه السلام است و از آن جایی که در این حرم حضرت موسی بن جعفر علیه السلام (کاظم) و نواده او حضرت محمد بن علی علیه السلام (جواد) مدفون می باشند شهر به نام این دو تن با غلبه دادن نام اشهر که کاظم است، «کاظمین» نامیده شده است.

حرم مطهر، مرکز این شهر را تشکیل می دهد و دروازه های مجموعه وسیع حرم به خیابان ها و محله های اصل شهر گشوده می شود. حرم

قاجار (عموی ناصر الدین شاه) می باشد.

برخی بیوت و ضمایم حرم مطهر:

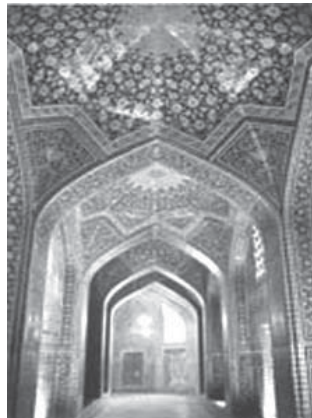
مسجد صفوی، این مسجد از ساخته های شاه اسماعیل صفوی است که پس از تسخیر عراق آن را به سبک ساختمان های عراقی ساخت. مسجد از زیبایی خاصی برخوردار است که حس تحسین بیننده را در برابر عظمت ستون های ضخیم و طاق های قوسی آن بر می انگیزد و دارای گنبد کاشی کاری بسیار کوتاهی است که به زحمت می توان آن را از درون صحن دید. در جنب محراب و منبر کهن مسجد، پنجره ای به درون رواق شمالی حرم مطهر باز شده است که از میان آن، ضریح مطهر قابل مشاهده است. آرامگاه خواجه نصیرالدین طوسی، وی از بزرگان جهان علم و دانش و از مشاهیر دانشمندان است که دوست و دشمن بر جلالت قدر و عظمت مقام او اتفاق نظر دارند. او در سال ۶۷۲ ه. در گذشت. و در گور یکی از خلفای بنی العباس که در جوار حرم مطهر کنده و آماده شده بود مدفون گردید. بر روی بر او ضریحی فولادی و کهن قرار دارد. آرامگاه شیخ مفید، که در مشرق رواق جنوبی قرار دارد. وی از بزرگان شیعه و فقها و متکلمان چیره دست و توانا بود که در سال ۴۱۳ ه. در گذشت. بر روی قبر او ضریحی فولادی و کهن قرار دارد و بر بالای قبرش، بر روی مرمَر، قطعه شعری است که امام زمان علیه السلام در رثای فوت او سروده است

آرامگاه ابوالقاسم جعفر بن محمد بن قولویه، از

حرم کاظمین از ویژگی هایی برخوردار است که در کمتر حرمی می توان دید، نخست آن که دو تن از امامان معصوم درون یک ضریح مدفونند و دیگر آن که حرم مطهر دارای دو گنبد طلایی یکسان و چهار گلدسته می باشد

بزرگان و فقها و محدثین امامیه است. وی در سال ۳۶۸ ه. در گذشت و آرامگاهش در مشرق رواق جنوبی به همراه قبر شیخ مفید است. آرامگاه جمع کثیری از وزرا، فقها و اعیان، که برخی از مشاهیر آنان عبارتند از:

موسی بن ابراهیم بن موسی بن جعفر علیه السلام (وی یمن را در دوران مامون تسخیر نمود و مردم را به امامت حضرت رضا علیه السلام دعوت کرد.) معز الدوله آل بویه، جلال الدوله آل بویه، وزیر مهلبی، عمیدالجیوش، فخر الدوله دیلمی، مشرف الدوله دیلمی، ابن

حمدون، ضیاء الدین ابن الاثیر، ابن الناقه، ابن العلقمی، فرهاد میرزا، آیت الله سید حسن صدر و گروهی دیگر از این خانواده، سید هبه الدین شهرستانی و... آرامگاه سید مرتضی و سید رضی، این دو برادر از اعیان و مشاهیر و بزرگان امامیه در قرن پنجم هجری به شمار می آیند. قبر این دو تن در دو ساختمان جدا گانه بیرون صحن مطهر و در نزدیکی یکدیگر در جنوب شرقی دیوار صحن قرار دارد.

ابو یوسف قاضی، وی در سال ۱۶۶ ه. به منصب قضاوت در بغداد پایتخت خلافت بنی العباس برگزیده شد و نخستین کس در اسلام است که به عنوان «قاضی القضاة» شهرت یافت. قبر او در جنوب شرقی صحن مطهر، درون یکی از حجره ها می باشد.

۲- مسجد برائثا

از مساجد کهن و مبارک شیعه است که در میانه راه کاظمین-بغداد در محله ای به همین نام واقع است. بنا بر روایات تاریخی، امیر المؤمنین علیه السلام هنگام بازگشت از جنگ با خوارج در نهران، در این مکان نماز خوانده است. شیعیان از دیر باز در این مسجد تجمع نموده و به عبادت می پرداخته اند.

۳- مسجد المنطقه

که در محله ای به همین نام واقع شده و به نام «مسجد العتیقه» هم شهرت دارد. بنا به گفته روایات، امیر المؤمنین علیه السلام در یکی از سفرهای خود، در این مسجد نماز گزارده است.

نکته:

در شماره قبل مدارس دینی کربلا حذف شده بود که تقدیم خوانندگان می گردد:

۱۸ - مدارس دینی کربلا

کربلا دارای حوزه علمیه کهن و مهمی است، از این رو مدارس دینی فراوان در کربلا دیده می شود که مهم ترین آن ها عبارتند از: مدرسه هندیه، مدرسه حسن خان، مدرسه آیت الله بروجردی، مدرسه باده کوبه، مدرسه کریم خان، مدرسه مجاهد، مدرسه بقعه، مدرسه حسینی، مدرسه شریف العلماء، مدرسه سلیمیه و...

شام سرزمین پیامبران (۴)

دمشق

سیدابراهیم سید علوی

زیاد راجع به خاندان پیامبر و زیارتگاه‌ها و مقام‌های دیگر.

«بخش اول:

آثار تاریخی قبل از اسلام»

کوه قاسیون:

قاسیون، نام کوهی است مشرف بر شهر دمشق و در آن تعدادی غار، آثار تاریخی و نشانه‌هایی از انبیا و امم گذاشته، وجود دارد. گویند اهل شهر دمشق، نخست ساکن این کوه بوده و چندین نسل طی زمان‌های دراز در آن می‌زیسته‌اند، وقتی جمعیت آن فزونی یافت و فرهنگ و تجربه‌شان بالا رفت به دامنه‌های آن فرود آمدند و شهر دمشق را بنا نهادند.

قاسیون، از مغرب به سلسه کوه‌های لبنان واز مشرق به رشته کوه‌های «قلمون» که تا «حمص» ادامه دارد، متصل می‌باشد «غوطه» سرسبز خرم در شمال آن واقع است که انسان به کشت و کار در آن می‌پرداخته و برای مصونیت از خطر سیل و باران‌های

نشستند در سایه آن مکان

که هموار بودی وجویش روان

یا قوت جموعی می‌نویسد: گویند نخستین کسی

که دمشق را ساخت یکی از فرزندان نوح بود.

و گفته شده: هود پیامبر، اولین کسی است

که در دمشق فرود آمد. گویند که عازر غلام

حضرت ابراهیم که دمشق نام داشت و اصلاً

اهل حبشه بود، این شهر را بنا نهاد و به

همان نام او مشهور گشت و در روزگاران بعد،

رومیان در آن سکونت گزیدند.

برخی روایت کرده‌اند که دمشق خانه نوح

بوده و او چوب‌های کشتی خود را از کوه‌های

پر درخت لبنان، فراهم می‌کرده است.

آثار باستانی و تاریخی شهر دمشق را می

توان به دو بخش تقسیم کرد:

۱- آثاری که از روزگاران کهن و قبل از

ظهور اسلام وجود داشته و احياناً هم‌چنان

باقی مانده‌اند که می‌توان به کوه قاسیون و

خاطره‌هایش اشاره کرد.

۲- آثار و بناهایی که پس از اسلام و پس

از فتح سرزمین شام به دست مسلمانان بوجود

آمده و یا ساخته شده است که مهم‌ترین آن

ها عبارتند از: مسجد جامع دمشق، مصلای

امام سجاده (ع)، مشهد رأس‌الحسین (ع)، حرم

زینب کبری (س) دختر علی مرتضی (ع)، حرم رقیه

بنت‌الحسین (ع) و قبر تازه کشف شده سکینه

بنت امیرالمومنین (ع)، مرج عذرا و قتلگاه

حجر بن عدی، قبرستان باب الصغیر با مقابر

دمشق از شهرهای بسیار کهن شام است و

بسیاری از آثار تاریخی قبل و بعد از اسلام در

این شهر قرار دارد. دمشق در قرن یازدهم قبل از

میلاد، پایتخت پر رونق رومیان بوده است و در

سال چهاردهم هجری به دست مسلمانان فتح

شد که بعد ها، معاویه پسر ابوسفیان، نخستین

سلطان اموی، آن جا را پایتخت خود قرار داد.

ابن جبیر، سیاح و جهانگرد مسلمان در

قرن ششم هجری می‌نویسد: دمشق بهشت

خاورزمین، مطلع حسن دل ربای آن، نگین

سرزمین‌های اسلامی و عروس شهرهایی

است که من گشته‌ام.

شهری است آراسته به گل‌ریحان و آذین‌بسته

از زیورهای اطلسی از باغ و بستان، همان شهری

که خداوند عیسی مسیح و مادرش مریم را در آن

پناه داد و به سوی آب‌خنک و گوارا هدایتشان

فرمود. ابن جبیر در این بخش از سخن خود به

آیه‌ای از قرآن، اشاره دارد که فرمود: «وجعلنا

ابن مریم و امه آیه و آوینا هما الی ربوه ذات قرار

ومعین» مومنون ۵۰ آن دو «مریم و مسیح (ع)» را

به سوی ربوه (تپه) که دارای استراحتگاه و آب‌گوارا

بود، پناه دادیم. مفسران در تفسیر آیه مزبور نوشته

اند که مراد از ربوه، دمشق می‌باشد و برخی هم

گفته‌اند: ربوه کوهی است بلند در یک فرسنگی

دمشق و بر بالای آن، مسجدی است زیبا در

میان باغ‌ها و درختان.

چو عیسی و مریم ز پروردگار

دو آیت بگشتند در روزگار

ویرانگر به غارهای موجود در آن کوه پناه می برده است.

رقیم «پناهگاه اصحاب کهف» و ربوه «پناهگاه حضرت مریم و حضرت عیسی (ع)» در کوه قاسیون هستند و یا بخش هایی از آن می باشند. به نوشته برخی «بیت ایبات» در دامنه پایینی قاسیون قرار داشته و تا قرن نهم هجری بر جای بوده است و در بخش بالاتر از آن، قابیل برادر خود هابیل را به قتل رسانده است و رنگ خون او بر روی سنگی که قتل بر آن و با به وسیله آن انجام گرفته هم چنان باقی است. به گفته برخی، «بیت ایبات» روستایی بوده در دامنه کوه قاسیون که خانه آدم ابوالبشر بوده است. (بیت ایبات، صالحیه قدیم نام گرفت)

غار خون یا مغاره الدم، جایی است که گویند قابیل پس از قتل برادرش، جسد او را کشان کشان به آن جا برده است.

یاقوت صاحب معجم البلدان می نویسد: «من در کوه قاسیون سنگی دیدم همانند خون لخته شده و مردم می پندارد آن، همان سنگی است که قابیل بر سر هابیل کوبید و بدان وسیله او را کشته است و این اثر خون اوست و در پیشاپیش آن سنگ سرخ، مغاره ای است بنام غار خون و مردم به زیارت آن روند و من نیز در این کوه، آن غار را زیارت کردم.

برزه: برزه یا زادگاه ابراهیم خلیل الرحمان، روستایی است واقع در دامنه کوه قاسیون که گویند حضرت ابراهیم (ع) در آن روستا دیده

به جهان گشوده است و از غاری که در کوه بوده به آسمان نگریسته و راجع به خورشید و ماه و ستارگان سخن گفته است. لیکن صحیح آن است که حضرت در بابل، که از آبادی های عراقی بوده، به دنیا آمده، هر چند که بعداً به شام هجرت فرموده است:

در سوره انبیاء آیه ۷۱ قرآن کریم فرمود: «و نجیناه لوطا الی الارض الی بارکنا فیها للعالمین» ابراهیم و لوط را به سرزمینی که برای همه جهانیان با برکت است هجرت دادیم. به عقیده برخی مفسران که هجرت گاه ابراهیم و لوط علیهم السلام بود، سرزمین شام و حلب بوده است.

رهاندیم لوط و خلیل از بلا

بگشتند از دست دشمن رها

گزیدند در سرزمین مقام

که آن را بخوانند با نام شام

که این شهر را داد پروردگار

همه مایه لطف و رحمت قرار

ربوه:

چنان که قبلاً اشاره شد ربوه تپه ای است که پناهگاه حضرت مریم و عیسی (ع) بوده و در کوه قاسیون قرار دارد و مفسران این آیه (مومنون- ۵۰)، ربوه راهمان تپه ای واقع در قاسیون می دانند.

ابن بطوطه در کتاب رحله بن بطوطه می نویسد: ربوه، از زیباترین منظره ها و تفریحگاه های دنیاست و در آن کاخ و باغ فراوان وجود دارد.

غار ینرب: ینرب در پشت ربوه قرار دارد و به معنای صحرا و دشت است. یاقوت صاحب کتاب معجم البلدان می نویسد: ینرب

روستایی است مشهور در نیم فرسنگی دمشق، در میان دلگشاترین جایی است که من دیده ام. گویند آن جا نماز خانه حضرت خضر علیه السلام بوده است برخی مغاره ینرب را پناهگاه عیسی بن مریم (ع) پنداشته و برخی گفته اند که قبر موسی بن عمران (ع) در آن قرار دارد و به قولی هم قبر موسی (ع) در تپه سرخ (کتیب احمر) که روستایی بوده است در نزدیکی دمشق قرار دارد. به طور کلی در شام قبر هزار و هفتصد پیامبر وجود دارد.

بیت لهیا:

بیت لهیا یا آلهه، روستایی بوده در غوطه دمشق. گویند حضرت حوا در آن جا سکونت داشته و این جا به او منسوب است و نیز گویند «آزر» در همین ده بت می تراشیده و به ابراهیم (ع) می داده که آن ها را بفروشد لیکن او آن ها را با سنگی خرد می کند و می شکست و آن سنگی بوده معروف به درب الحجر، ولی چنان که یاقوت صاحب کتاب معجم البلدان گفته است، قول درست آن است که ابراهیم در بابل به دنیا آمده است.

غار اصحاب کهف:

از جمله غارهای تاریخی، جبل قاسیون، غار منسوب به اصحاب کهف است که اکنون مسجد و مدرسه در آن قرار دارد و زیارت می شود لیکن مفسران و مورخان محقق، گویند که غار اصحاب کهف در «افسوس» می باشد و آن شهر دقیانوس ستمگر بوده است.

مزه:

مزه در غرب دمشق قرار دارد که قبر دحیه کلبی در آن است.

اواز اصحابه پیامبر (ص) و کسی است که جبرئیل به هنگام نزول بر رسول الله (ص) به صورت او نازل می شد و نیز او همان است که نامه پیامبر (ص) را به امپراطور روم برده و مستقیم و یا با واسطه به او رسانده است.

منبع: کتاب «سرزمین پیامبران» تألیف سید ابراهیم سید علوی

سیاحت از دیدگاه قرآن (۱)

سیرو سیاحت در زمین از جمله مواردی است که خداوند در قرآن کریم انسان را به آن فراخوانده است. از آن جمله می توان به آیه ۲۰ سوره مبارکه عنکبوت اشاره کرد: «قل سیرو فی الارض فانظروا کیف بداء الخلق ثم الله ینشی النشأه الاخره ان الله علی کل شیء قدیر.» ای پیامبر! بگو در زمین گردش کنید و ببینید که خدا چگونه نخست خلق را ایجاد کرده سپس حیات فانی را به حیات ابدی پیوند دهد که خدا بر همه چیز تواناست. از دیر زمان مردمان خردمند برای سیروسفر جایگاه ویژه ای قایل بوده اند و آن را بخشی از زندگی اجتماعی و انسانی خویش می شمرده اند. قرآن مجید، با به کارگیری واژه (سیر) در شکل ها و هیأت های گوناگون، دستور به سیاحت در زمین می دهد اکنون نظری به قرآن جاوید می اندازیم:

(۱) سوره آل عمران آیه ۱۳۷ می فرماید:

(قد خلت من قبلکم سنن فسیروا فی الارض فانظرو کیف کان عاقبه المکذبین)

پیش از شما سنتهایی بوده است، پس بر روی زمین بگردید و بنگرید عاقبت آنان که آیات خدا را تکذیب کردند چگونه بود.

در زمین گردش کنید از هر طرف	تاببینید آن چگونه شد تلف
قول حق را کذب دانستند چون	عاقبت نابود گشتند و زبون

(۲) سوره انعام آیه ۱۱ می فرماید:

(قل سیروا فی الأرض ثم انظروا کیف کان عاقبه المکذبین.)

بگو در زمین سیر کنید و بنگرید که پایان کار دروغ گویان چگونه بوده است.

بگو ای پیامبر به سیرو سفر	نمایید خاک زمین را نظر
ببینید تا عاقبت آن امم	که پیوسته رفتند راه ستم
چگونه کشیدند فرجام کار	بگشتند بر قهر ایزد دچار

(۳) سوره نحل آیه ۳۶ می فرماید:

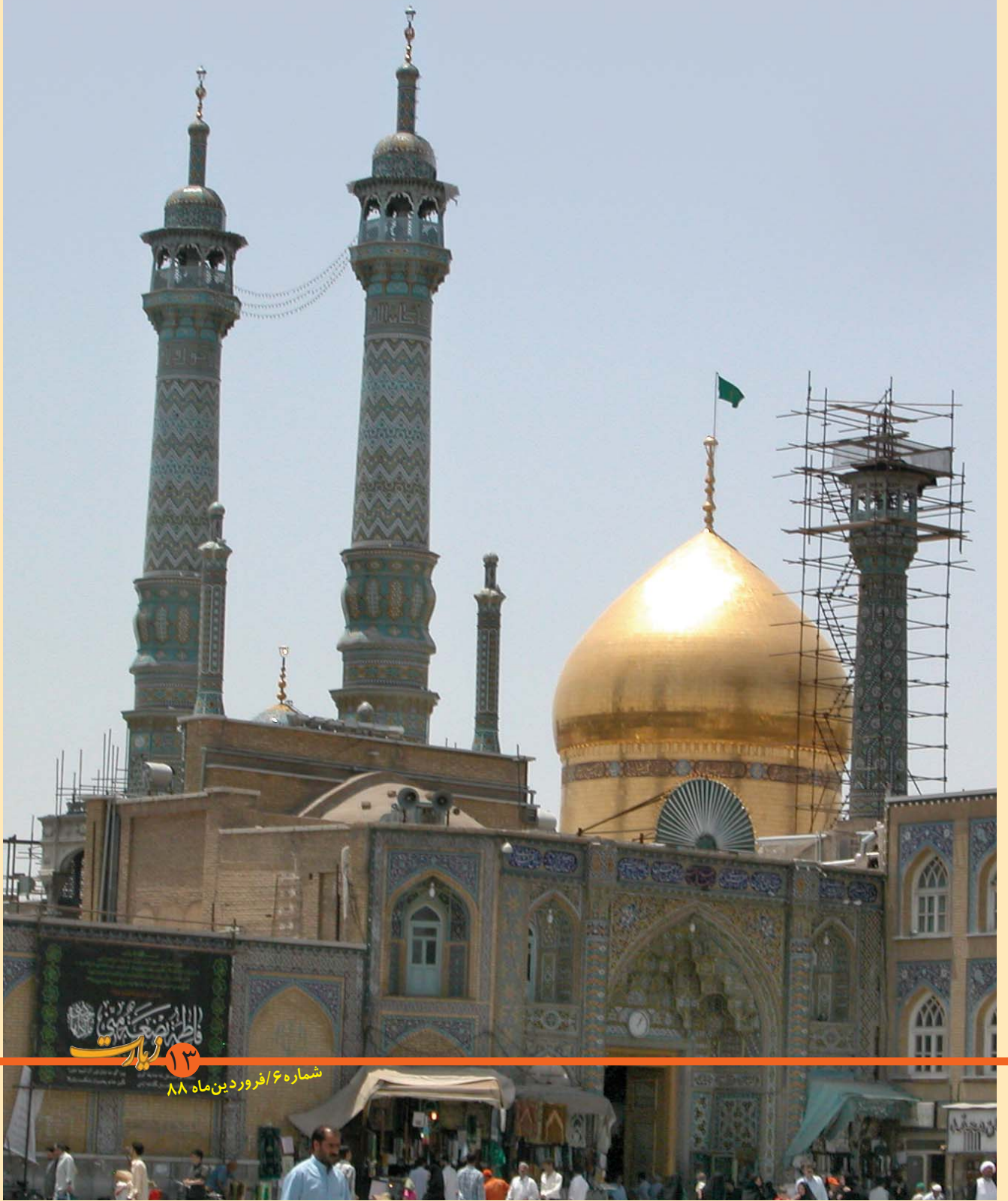
(فسیروا فی الأرض فانظروا کیف کان عاقبه المکذبین)

پس در زمین بگردید و بنگرید که عاقبت کار آنان که پیامبران را تکذیب کردند، چگونه بوده است.

همانا که در بین هر امتی	رسولی بیامد ورا حجتی
که گوید پرستید پروردگار	بجویید دوری زبت های خوار
خدا عده ای را هدایت بکرد	گروهی دگر را بگرداند طرد
نمایید گردش به روی زمین	ببینید با چشم انصاف بین
که آنها که کردند تکذیب حق	سرانجامشان چون شدی زین نسق

يا فاطمة اشفعي لي في الجنة
يا فاطمة اشفعي لي في الجنة

يا فاطمة اشفعي لي في الجنة

زندگی نامه‌ی حضرت معصومه(س)

نام شریف آن بزرگوار فاطمه و مشهورترین لقب آن حضرت، «معصومه» است. پدر بزرگوارش امام هفتم شیعیان حضرت موسی بن جعفر (ع) و مادر مکرمه اش حضرت نجمه خاتون(س) است. آن بانو مادر امام هشتم نیز هست. لذا حضرت معصومه(س) با حضرت رضاع(ع) از یک مادر هستند. ولادت آن حضرت در روز اول ذیقعدة سال ۱۷۳ هجری قمری در مدینه منوره واقع شده است. دیری نپایید که در همان سنین کودکی مواجه با مصیبت شهادت پدر گرمی خود در حبس هارون در شهر بغداد شد. لذا از آن پس تحت مراقبت و تربیت برادر بزرگوارش حضرت

علی بن موسی‌الرضا (ع) قرار گرفت. در سال ۲۰۰ هجری قمری در پی اصرار و تهدید مأمون عباسی سفر تبعید گونه حضرت رضاع(ع) به مرو انجام شد و آن حضرت بدون این که کسی از بستگان و اهل بیت خود را همراه ببرند راهی خراسان شدند.

یک سال بعد از هجرت برادر، حضرت معصومه(س) به شوق دیدار برادر و ادای رسالت زینبی و پیام ولایت به همراه عده ای از برادران و برادرزادگان به طرف خراسان حرکت کرد و در هر شهر و محلی مورد استقبال مردم واقع می شد. این جا بود که آن حضرت نیز هم چون عمه بزرگوارشان حضرت زینب(س) پیام مظلومیت و غربت برادر گرمی شان را به مردم مؤمن و مسلمان می رساندند و مخالفت خود و اهل بیت (ع) را با حکومت حيله گر بنی عباس اظهار می کرد. بدین جهت تا کاروان حضرت به شهر ساوه رسید عده‌ای از مخالفان اهل بیت که از پشتیبانی مأموران حکومت برخوردار بودند، سر راه را گرفتند و با همراهان حضرت وارد جنگ شدند، در نتیجه تقریباً همه مردان کاروان به شهادت رسیدند، حتی بنابر نقلی حضرت(س) معصومه را نیز مسموم کردند.

به هر حال، یا بر اثر اندوه و غم زیاد از این ماتم و یا بر اثر مسمومیت از زهر جفا، حضرت فاطمه معصومه (س) بیمار شدند و چون دیگر امکان ادامه راه به طرف خراسان نبود قصد شهر قم را نمود. پرسید: از این شهر «ساوه» تا «قم» چند فرسنگ است؟ آن چه بود جواب دادند، فرمود: مرا به شهر قم ببرید، زیرا از پدرم شنیدم که می فرمود: شهر قم مرکز شیعیان ما است. بزرگان شهر قم وقتی از این خبر مسرت

بخش مطلع شدند به استقبال آن حضرت شتافتند و در حالی که «موسی بن خزرج» بزرگ خاندان «اشعری» زمام ناقه آن حضرت را به دوش می کشید و عده فراوانی از مردم پیاده و سواره گرداگرد کجاوه حضرت در حرکت بودند، حدوداً در روز ۲۳ ربیع الاول سال ۲۰۱ هجری قمری حضرت وارد شهر مقدس قم شدند. سپس در محلی که امروز «میدان میر» نامیده می شود شتر آن حضرت در جلو در منزل «موسی بن خزرج» زانو زد و افتخار میزبانی حضرت نصیب او شد.

آن بزرگوار به مدت ۱۷ روز در این شهر زندگی کرد و در این مدت مشغول عبادت و راز و نیاز با پروردگار متعال بود. محل عبادت آن حضرت در مدرسه ستیه به

نام «بیت النور» هم اکنون محل زیارت ارادتمندان آن حضرت است. سرانجام در روز دهم ربیع الثانی و «بنا بر قولی دوازدهم ربیع الثانی» سال ۲۰۱ هجری پیش از آن که دیدگان مبارکش به دیدار برادر روشن شود، در دیار غربت و با اندوه فراوان دیده از جهان فروبست و شیعیان را در ماتم خود به سوگ نشانند. مردم قم با تجلیل فراوان پیکر پاکش را به سوی محل فعلی که در آن روز بیرون شهر و به نام «باغ بابلان» معروف بود تشییع نمودند. همین که قبر مهیاشد در این که چه کسی بدن مطهر آن حضرت را داخل قبر قرار دهد دچار مشکل شدند، که ناگاه دو تن سواره که نقاب به صورت داشتند از جانب قبله پیدا شدند و به سرعت نزدیک آمدند و پس از خواندن نماز یکی از آن دو وارد قبر شد و دیگری جسد پاک و مطهر آن حضرت را برداشت و به دست او داد تا در دل خاک نهد سازد. آن دو نفر پس از پایان مراسم بدون آن که با کسی سخن بگویند بر اسب های خود سوار و از محل دور شدند.

بنا به گفته بعضی از علما به نظر می رسد که آن دو بزرگوار، دو حجت پروردگار: حضرت رضا (ع) و امام جواد (ع) باشند چرا که معمولاً مراسم دفن بزرگان دین با حضور اولیا الهی انجام شده است.

پس از دفن حضرت معصومه(س) موسی بن خزرج سایبانی از بوریا بر فراز قبر شریفش قرار داد تا این که حضرت زینب فرزند امام جواد(ع) به سال ۲۵۶ هجری قمری اولین گنبد را بر فراز قبر شریف عمه بزرگوارش بنا کرد و بدین سان تربت پاک آن بانوی بزرگوار اسلام قبله‌گاه قلوب ارادتمندان به اهل بیت(ع) و دارالشفای دلسوختگان عاشق ولایت وامامت شد.

**حضرت فاطمه معصومه
مستغرق در عبادت، و از
آلایش به معاصی و زشتی‌ها
پیراسته و عصمت مادرش
زهر ا علیها السلام در او تجلی
نموده است**

■ نظری بر اسامی و القاب

حضرت فاطمه معصومه علیها السلام

برای این مجله عظیم الشان اسامی چند نقل کرده اند که عبارتند از:

فاطمه:

ایشان هم نام حضرت زهرا علیها السلام و فاطمه یا فاطمه کبری نامیده شده است. در روایتی درباره مقام والا و عظمت شان حضرت زهرا علیها السلام و علت نامیده شدن ایشان به فاطمه آمده است: «محمد بن مسلم گفت: از ابو جعفر امام باقر علیه السلام شنیدم که فرمود:

فاطمه دارای جایگاهی کنار در جهنم است. وقتی روز قیامت می شود، میان دو چشم هر نفر، مومن یا کافر نگاشته می شود. آنگاه به کسی که دوستدار اهل بیت است و گناهان فراوانی دارد، دستور داده می شود به آتش افکنده گردد. وقتی حضرت فاطمه آن شخص را می بیند، می گوید: بارالها! مولای من! مرا فاطمه نام نهادی و به واسطه من می خواستی از کسانی که دوستدار من و ذریه ام هستند در گذری. وعدهات حق است و تو از وعدهات تخلف نمی کنی.»

حضرت معصومه علیها السلام نیز چون حضرت فاطمه زهرا علیها السلام دارای مقام شفاعت است. و احتمالا نامیده شدن وی به فاطمه بی ارتباط با این مقام نبوده است. به هر تقدیر به واسطه این بانوی گرمای بسیاری از شیعیان داخل بهشت می گردند. در این باره امام صادق علیه السلام می فرماید:

«... الا ان للجنة ثمانية ابواب، ثلاثة منها الى قم. تقبض فيها امراهی من ولدی و اسمها فاطمه بنت موسی تدخل بشفاعتها شیعتهی الجنة باجمعهم»؛ آگاه باشید، برای بهشت هشت در است؛ سه تا از آن ها به سوی قم باز می شود. در آن جا بانویی قبض روح می شود. او از جمله فرزندانم، و نامش فاطمه دختر موسی است. به شفاعت او همه شیعیان داخل بهشت می گردند.

برخی از نویسندگان در توضیح روایت فوق گفته اند:

مقتضای این خبر آن است که از برای آن مخدره (فاطمه معصومه) در نزد خدای تعالی مقام محمودی است که شفاعت نمودن آن مخدره باشد در روز جزا. و از برای او نزد خدا شانی است عظیم که آن حضرت و هکذا برادرش حضرت رضا علیها السلام که در زیارتش

می فرماید: «ان لك عندالله شانا من الشان.» و هکذا حضرت جواد. در کتاب مفتاح الجنان مذکور است که حضرت رضا فرمود: هر که زیارت کند او را هم چنان است که مرا زیارت کرده است. گرچه مولف مفتاح معلوم نیست، اما از احادیث معتبر نیز چنین مطلبی استفاده می شود. در حدیث است که «من زار ذریتهما کانما زارهما» هر کس ذریه حضرت حسن و حسین را زیارت کند، مثل کسی است که خود آن ها را زیارت کند. حضرت معصومه و حضرت عبدالعظیم حسنی نیز مشمول همین حکم هستند.

آری، حضرت معصومه از مقام محمود یعنی مقام شفاعت برخوردار است.

امام رضا علیه السلام فرمود: «من زار المعصومه

بقم کمن زارنی» هر کس معصومه را در قم زیارت کند، مانند کسی است که مرا زیارت کرده است. برخی از نویسندگان در توضیح روایت فوق گفته اند:

مقتضای این خبر آن است که از برای آن مخدره (فاطمه معصومه) در نزد خدای تعالی مقام محمودی است که شفاعت نمودن آن مخدره باشد (در) روز جزا. و از برای او نزد خدا شانی است عظیم که آن حضرت و هکذا برادرش حضرت رضا علیه السلام که در زیارتش می فرماید: «ان لك عندالله شانا من الشان.» و هکذا حضرت جواد. در کتاب مفتاح الجنان مذکور است که حضرت رضا فرمود: هر که زیارت کند او را هم چنان است که مرا زیارت کرده است. گرچه مولف مفتاح معلوم نیست، اما از احادیث معتبر نیز چنین مطلبی استفاده می شود. در حدیث است که «من زار ذریتهما کانما زارهما» هر کس ذریه حضرت حسن و حسین را زیارت کند، مثل کسی است که خود آن ها را زیارت کند. حضرت معصومه و حضرت عبدالعظیم حسنی نیز مشمول همین حکم هستند.

معصومه:

حضرت فاطمه معصومه مستغرق در عبادت، و از آرایش به معاصی و زشتی ها پیراسته و عصمت مادرش زهرا علیها السلام در او تجلی نموده است. بر اساس پاره ای از روایات، لقب معصومه از سوی امام رضا علیه السلام به این بانوی عظیم الشان اعطا گردید. علامه مجلسی در این باره گوید: امام رضا علیه السلام در جایی فرمود: «من زار

لقب‌های حضرت معصومه علیها السلام از زیارتنامه‌ها

تا آن جایی که ما اطلاع یافتیم، سه زیارتنامه برای حضرت معصومه ذکر شده است: یکی از آن‌ها مشهور و دوتای دیگر غیرمشهور است. اسامی و لقب‌هایی که برای حضرت معصومه در دو زیارتنامه غیرمشهور ذکر شده، به قرار ذیل است: طاهره (پاکیزه)، حمیده (ستوده)، بره (نیکوکار)، رشیده (رشد یافته)، تقیه (پرهیزکار)، رضیه (خشنود از خدا)، مرضیه (مورد رضایت خدا)، سیده طاهره (بانوی پاکیزه)، سیده صدیقه (بانوی بسیار راستگو)، سیده رضیه مرضیه (بانوی خشنود از خدا و مورد رضای او)، سیده نساء العالمین (سرور زنان عالم).

لقب‌های دیگر آن بانو

محدثه و عابده و مقدمه (بانوی پیشتاز) از دیگر صفات و القابی است که برای حضرت معصومه عنوان شده است.

المعصومه بقم کمن زارنی» هر کس معصومه را در قم زیارت کند، مانند کسی است که مرا زیارت کرده است.

کریمه اهل بیت:

حضرت معصومه در زبان علما و فقهای شیعه به لقب «کریمه اهل بیت» یاد می‌شود. از میان بانوان اهل بیت این نام زیبا تنها به او اختصاص یافته است. بر اساس روای صادقانه نسب شناس گرانقدر مرحوم آیت الله سید محمود مرعشی نجفی (م ۱۳۳۸ ه. ق) این لقب از طرف امام صادق علیه السلام بر حضرت معصومه اطلاق شده است. در این روایا امام صادق علیه السلام به آیت الله نجفی که با دعا و راز و نیاز تلاش پی‌گیری را برای یافتن قبر مطهر حضرت زهرا علیه السلام آغاز کرده بود، خطاب فرمود: «علیک بکریمه اهل بیت» بر تو باد به کریمه اهل بیت.

یاد مدینه کردم، با گوش جان شنیدم

لیبک را ز بالا، تا در حرم رسیدم

آیا شد آشکارا، قبر نهان زهرا (س)؟

یا فاطمه (س) ز هر سو، با گوش جان شنیدم

بنت امام کاظم (ع)، اخت امام هشتم (ع)

باشد شفاعتش را، روز جزا امیدم

یا بضعه الرساله، ما را مران ز درگه

گشتم گدای کویت، از غیر دل بریدم

بر زاده برادر، جان جواد (ع) سوگند

رحمی اگر چه زیر، بار گنه خمیدم

یا فاطمه (س) شفاعت، از روسیاهی ام کن

تا خلق روز محشر، بینند رو سپیدم

زوار دمشق

ناصر صبا

در شبِ میلادِ مسعودِ رسول (ص)
بر مشامم می‌رسد بوی بتول (س)
نیمه‌ی شب در فرودگاهِ امام
می‌دهم بر زینبِ کبری (س) سلام
بر رقیه (س) چلچراغِ شهرِ عشق
می‌روم با کاسپین سوی دمشق
در هواپیما دلم پر می‌کشد
چون کبوتر در هوا سر می‌کشد
بارِ دیگر یادِ دلبر می‌کند
یادِ زینب (س) دُخْتِ حیدر می‌کند
او که با دردوالم خو کرده است
لاله‌هایِ کربلا بو کرده است
از مسیرِ کربلا تا شهرِ شام
می‌کند امرِ رسالت را تمام
خطبه می‌خواند به مانند اسد
کاین خطابه تا ثریا می‌رسد
خطبه غزا و نغز و آتشین
دشمنِ دون را کند نقشِ زمین
با برادر زاده سجاد (ع) خویش
می‌برد کارِ رسالت را به پیش
رفته‌ام نزد گُلِ تنهایِ مان
آن رقیه (س) دخترِ مولایِ مان
چون که من عبدِ خدا را بنده‌ام
در حرم شکر خدا را کرده‌ام

قسمتم بنموده است در روز عید
تا شوم خوشحال و خرسند و سعید
می‌کنم تنظیم شعر و قافیه
از رقیه (س) می‌روم تا «راویه ۱»
نزدِ زینب (س)، قهرمانِ کربلا
زینب (س) غم دیده درد آشنا
در مصلی هم شده جشنی به پا
با حضورِ زائرانِ با صفا
فرصتی شد تا کنم شرکت در آن
بعد از آن دنبالِ کارِ زائران
ای «صبا» گر اندکی همت کنی
می‌توانی در دمشق خدمت کنی
تا توانی بهرِ زائرِ کار کن
راهِ پُر خوف و خطر هموار کن
گرچه کم شد زائرانِ آمارشان
بر نتایج بنگر و آثارشان
از خسارت‌هایِ دورانِ مترس
همچنان بر کارِ زوارت برس
گر تمامِ سعیِ تو زائر شود
زندگی در آخرت طاهر شود

۸۷/۱۲/۲۵ لغایت ۸۷/۱۲/۲۶ سوریه

۱- راویه: روستایی که مدفن حضرت زینب کبری (س) است.

هفت مصیبت جانسوز شام از زبان امام سجاد علیه السلام

برگرفته از : تذکره الشهداء، ملاحیب کاشانی

در روایت آمده ، از امام سجاد علیه السلام پرسیدند : سخت ترین مصائب شما در سفر کربلا کجا بود ؟
در پاسخ سه بار فرمودند : الشّام ، الشّام ، الشّام !
امان از شام !

طبق روایت دیگر امام سجاد علیه السلام به نعمان بن منذر مدائنی فرمود :

در شام هفت مصیبت بر ما وارد آوردند که از آغاز اسیری تا آخر ، چنین مصیبتی بر ما وارد نشده بود:

۱. ستمگران در شام اطراف ما را به شمشیرهای برهنه و استوار کردن نیزه‌ها احاطه کردند و بر ما حمله می نمودند و در میان جمعیت بسیار نگه داشتند و ساز و طبل می زدند .
۲. سرهای شهداء را در میان هودج‌های زن‌های ما قرار دادند . سر پدرم و سر عمویم عباس(ع) را در برابر چشم عمه‌هایم زینب و ام کلثوم (ع) نگه داشتند و سر برادرم علی اکبر و پسر عمویم قاسم(ع) را در برابر چشمان خواهرانم سکینه(س) و فاطمه(س) می آوردند و با سرها بازی می کردند و گاهی سرها به زمین می افتاد و زیر سم ستوران قرار می گرفت .
۳. زن‌های شامی از بالای بام‌ها ، آب و آتش بر سر ما می ریختند ، آتش به عمامه‌ام افتاد و چون دست‌هایم را به گردنم بسته بودند نتوانستم آن را خاموش کنم . عمامه‌ام سوخت و آتش به سرم رسید و سرم را نیز سوزاند .
۴. از طلوع خورشید تا نزدیک غروب در کوچه و بازار با ساز و آواز ما را در برابر تماشای مردم در کوچه و بازار گردش دادند و می گفتند : « ای مردم ! بکشید این‌ها را که در اسلام هیچ گونه احترامی ندارند !؟ »
۵. ما را به یک ریسمان بستند و با این حال ما را در خانه یهود و نصاری عبور دادند و به آن‌ها می گفتند: این‌ها همان افرادی هستند که پدرانشان ، پدران شما را (در خیبر و خندق و ...) کشتند و خانه‌های آن‌ها را ویران کردند . امروز شما انتقام آن‌ها را از این‌ها بگیرید .
۶. ما را به بازار برده فروشان بردند و خواستند ما را به جای غلام و کنیز بفروشند ولی خداوند این موضوع را برای آن‌ها مقدور نساخت .
۷. ما را در مکانی جای دادند که سقف نداشت و روزها از گرما و شب‌ها از سرما ، آرامش نداشتیم و از تشنگی و گرسنگی و خوف کشته شدن ، همواره در وحشت و اضطراب به سر می بردیم .

سخنی پیرامون مرقد سیدالشهدا (ع)

پایگاه اطلاع رسانی تبیان

اگرچه قبر حقیقی سیدالشهدا (ع) در دل ها و قلب هاست که بنای آن از دوران کودکی در سرزمین دل شیعیان و عاشقانش گذارده شد، اما مرقد شریف آن حضرت همواره از آثار و برکات متعددی برخوردار بوده است .

ضریح مقدس و حرم مطهر امام حسین (ع) یادگاری از جان نثاری و فداکاری او و یارانش در راه خدا می باشد. مرقدی که جای عترت آدمیان برای ابد و دوام خواهد بود، و سزاوار است که این بارگاه شریف و غم انگیز و شور آفرین، همواره زیارتگاه مردم جهان شده و انسان ها، فداکاری و عشق و صفا را از خفتگان این مرقدهای شریف، سرمشق گیرند.

حرم حسین کعبه دل هاست . و این کعبه طوافگاه زائران و قبله امیدواران و دارالشفای دردمندان و پناهگاه توبه کنندگان و گنه کاران است.

آری، عاشقان کویش و دل باختگان رویش ، پروانه وار خود را در اطراف ضریح مطهرش گردانیده و به آتش عشق و محبت او، پر و بال خویش را می سوزانند و اشک شوق و اشتیاق بر چهره و رخسار می افشانند، و بر مظلومی و مصیبت های او و خاندانش ناله سر می دهند برآستی «این چه شمعی است که جان ها همه پروانه اوست».

برگرد حریم تو ، که دست طلب ماست چون دامن شمعی است، که پروانه بگیرد فضل و شرافت کربلا و مرقد مطهر سیدالشهدا (ع) چنان است که امام صادق (ع) فرمود: «قبر ابی عبدالله الحسین (ع) از آن روزی که در آن جا دفن شد، باغی از باغ های بهشتی است» .
با ذکر این مختصر ، شایسته است جهت آگاهی و آشنایی با چگونگی حرم و مرقد شریف امام حسین (ع) و تحولات عمارت شریف ، مطالبی به طور اجمال ذکر گردد.

محل دفن آن حضرت که همان گودال قتلگاه است ، اکنون دارای سقفی است که روی آن صندوق مبارک نهاده شده و روی صندوق ، ضریح در میان روضه منوره ، و روضه نیز در بین مسجد (مسجد بالا سر و مسجد پشت سر) و در طرف پایین پا در زاویه روضه قبور شهدا می باشد این مجموعه هم اکنون حرم امام حسین (ع) را تشکیل می دهد، و حرم نیز میان رواق و رواق در وسط صحن و صحن محور آبادانی زمین کربلا بوده و می باشد.

ضریح مقدس در وسط واقع است و از نقره خالص ساخته شده که در پیش روی آن با طلا و به خط نسخ نوشته شده: «ولا تحسبن الذین قتلوا فی سبیل الله امواتا بل احیاء عند ربهم یرزقون»، و در بالای سر، «آیه نور» نوشته شده است .

صحن مطهر حسین (ع) دارای هفت باب است که عبارتند از:

حرم حسین
کعبه دل هاست.
و این کعبه
طوافگاه زائران
و قبله امیدواران
و دارالشفای
دردمندان و
پناهگاه توبه
کنندگان و
گنه کاران است

بارگاه سیدالشهدا(ع)
 پس از ساختن قبر
 شریف آن حضرت
 برای اولین بار در
 دوران بنی امیه بنا
 گردید، اخبار و روایات
 بسیاری آمده که در
 زمان بنی امیه سقفی
 بر روی مزار امام و
 مسجدی (ظاهراً توسط
 بنی اسد) نزدیک آن
 ساخته شد و تا زمان
 هارون الرشید (سال
 ۱۹۳) همچنان باقی بود

۱- باب قبله که ساعتی بر فراز آن نصب است ،

۲- باب قاضی الحاجات

۳- باب زینبیه که در حدود تل زینبیه قرار دارد

۴- باب سلطانی

۵- باب بازار بزازها

۶- باب سدره که در شمال صحن بوده و به بازار و اطراف راه دارد

۷- باب صافی که به درب بین الحرمین نیز معروف است.

از اخبار چنین بر می آید که بارگاه حسینی هفت مرتبه (به غیر از عمارت موجود) بنا نهاده شده است.

عمارت اول:

بارگاه سیدالشهدا (ع) پس از ساختن قبر شریف آن حضرت برای اولین بار در دوران بنی امیه بنا گردید ، اخبار و روایات بسیاری آمده که در زمان بنی امیه سقفی بر روی مزار امام و مسجدی (ظاهراً توسط بنی اسد) نزدیک آن ساخته شد و تا زمان هارون الرشید (سال ۱۹۳) همچنان باقی بود.

عمارت دوم :

بعد از تخریب مرقد شریف ، توسط هارون ، در زمان مأمون خلیفه عباسی، عمارت دوم بنا شد، و تا سال ۲۳۲ باقی بود .

اما از آن سال تا سال ۲۴۷ متوکل چهار بار امر به خرابی و انهدام قبر کرد، و اوقاف حایر مبارک را برد و ذخایر آن را تاراج کرد.

عمارت سوم :

سومین بار مرقد مطهر امام به دست «منتصر» تجدید بنا شد، و تا سال ۲۷۳ باقی بود.

عمارت چهارم :

تجدید بنای مرقد امام برای چهارمین بار به دست محمد بن زید بن حسن بن محمد بن اسماعیل بن زید بن علی بن الحسین بن علی بن ابیطالب (ع) ملقب به «داعی صغیر» پادشاه طبرستان انجام گرفت.

عمارت پنجم :

بنای عضد الدوله دیلمی بود، که در سال ۳۶۹ بنا شد، و در زمان او بود که رواقی به دست عمران بن شاهین معروف به «رواق عمران» در حایر حسینی (ع) ساخته شد.

عمارت ششم :

ششمین بار بارگاه حسین (ع) به دست حسن بن مفضل بن سهلان ابومحمد رامهرمزی ، وزیر سلطان الدوله دیلمی نوسازی شد.

عمارت هفتم :

عمارت موجود است که در سال ۷۶۷ بعد از سرنگونی دولت آل بویه به سال ۳۱۰ به دستور سلطان اویس ایلخانی ساخته شد، و در سال ۷۸۶ فرزندش احمد بن اویس در تکمیل آن کوشید و تاریخ آن در بالای محراب و نزدیک سر شریف آن حضرت نگاشته شده است .^۲
 و اما آثار و برکات مرقد شریف و حرم مطهر سیدالشهدا(ع) عبارتنداز:

۱) مرقد حسینی ، نیروبخش است

با ذکر اجمالی تحولاتی که در عمارت مرقد مطهر امام حسین(ع) صورت گرفته است به خوبی معلوم می گردد که زیارت قبر آن حضرت در مبارزه با حکومت بنی عباس تأثیر مهمی داشته است، و به همین دلیل بود که عباسیان قبر آن امام را دشمن خود می دانستند و به ویرانی آن دست می زدند،

زیرا این قبر شریف به مرکز تجمع مخالفان و مبارزان تبدیل شده بود.

مشاهده مزار و مرقد شهیدان کربلا و به نظر در آوردن آن مصائب جان گذار ، حالت بیننده را دگرگون ساخته و استقامت حال او را به هم زده و وارونه می سازد، که چگونه عده ای قلیل در مقابل جمعی کثیر و سپاهی مجهز و مهیا تن به مرگ داده و روی عقیده و ایمان خود ثبات قدم داشته و تا آخرین قطره خون خود مبارزه و جان فشانی نمودند.

۲) محل نزول فرشتگان الهی

امام صادق (ع) فرمود: «ما بین قبر حسین (ع) تا آسمان، محل رفت و آمد فرشتگان الهی است»^۴ و نیز فرمود: «قبر حسین بن علی (ع) بیست ذراع در بیست ذراع است . آن باغی از باغهای بهشت ، و محل عروج فرشتگان به آسمان می باشد هیچ فرشته مقرب و پیامبر مرسل نیست جز آن که از خدا می خواهد که او را زیارت کند پس گروهی فرود می آیند و گروهی بالا می روند»^۴.

۳) نماز قبول می شود

اگر انسان زائر ، حق امام را شناخته و با معرفت و ولایت او در کنار قبر مطهرش نماز گذارد ، مورد قبول حق تعالی قرار می گیرد . چنانکه امام صادق(ع) در شأن و مقام کسی که به مرقد و بارگاه شریف حضرت مشرف شده و نماز بخواند ، فرمود: «خداوند متعال اجر نمازش را قبولی آن قرار می دهد»^۵.

۴) تمام خواندن نماز

حضرت امام جعفر صادق (ع) فرمود: «نماز در چهار مکان تمام خوانده می شود (یعنی اگر چه از حد مسافت شرعی هم بیشتر باشد اما شکسته نمی شود) :

مسجد الحرام (مکه)، مسجد الرسول (مدینه)، مسجد کوفه ، حرم امام حسین(ع)»^۶.

و نیز روایت شده که «ابن شبل» از امام صادق (ع) پرسید: آیا قبر امام حسین (ع) را زیارت کنم؟ فرمود: پاک و خوب زیارت کن و نمازت را در حرمش تمام بخوان . پرسید: نمازم را تمام بخوانم؟ فرمود: تمام. عرض کرد: بعضی از اصحاب و شیعیان شکسته می خوانند؟ فرمود: اینان دو چندان عمل می کنند»^۷. لذا چنان که در رساله های عملیه نیز آمده است ، در حرم امام حسین (ع) می توان نماز را، هم شکسته خواند و هم به برکت آن حضرت تمام به جا آورد.

۵) اجابت دعا و برآورده شدن حاجت

خداوند سبحان در ازای ایثار و فداکاری سیدالشهدا (ع) و تحمل هرگونه سختی چون تشنگی و غم و اندوه فراوان برای حفظ اسلام، در مرقد شریفش برکاتی را قرار داده که از جمله آن ها اجابت دعا و برآورده شدن حاجات است . چنان که امام صادق (ع) فرمود: «هر کس دو رکعت کنار قبر حسین (ع) نماز بخواند ، از خداوند چیزی را، مسئلت نکند جز این که به او عطا شود»^۸. و نیز فرمود: «خداوند در عوض قتل امام حسین(ع) امامت را در ذریه آن حضرت ، شفا را در تربتش ، اجابت دعا را در کنار مرقدش قرار داده ، و ایام زیارت کنندگان او از عمرشان حساب نمی شود»^۹.

۱) سیره امامان (ترجمه اعیان الشیعه)، علامه سید محسن امین ، ص ۲۲۰- و زندگانی چهارده معصوم ، عمادزاده ، ج ۲ ص ۱۳۷

۲) وسائل الشیعه ، شیخ حر عاملی ، ج ۱۰ ص ۳۲۳

۳) منتخب کامل زیارات ، ابن قولویه ، ص ۱۹۵

۴) منتخب کامل زیارات ، ابن قولویه ، ص ۲۵۲

۵) وسائل الشیعه ، شیخ حر عاملی ، ج ۱۰ ص ۵۴۹

۶) کامل زیارات ، ابن قولویه ، ص ۲۴۸

۷) کامل زیارات ، ابن قولویه ، ص ۱۲۳

۸) امالی شیخ طوسی ، ص ۳۱۷

۹) امالی شیخ طوسی ، ص ۳۱۹

ضریح مقدس

و حرم مطهر امام
حسین(ع) یادگاری از
جان نثاری و فداکاری
او و یارانش در راه
خدا می باشد

اگر انسان زائر ، حق
امام را شناخته و با
معرفت و ولایت او در
کنار قبر مطهرش نماز
گذارد ، مورد قبول حق
تعالی قرار می گیرد

انعکاس عاشورا در فقه سیاسی

یکی از محورهای قابل توجه در موضوع عاشورا، که تاکنون نیز کمتر به آن پرداخته شده، بررسی تأثیر و نقشی است که این حرکت بزرگ در فقه سیاسی ما داشته است. یک نگاه به جنبه فقهی عاشورا، همان است که به صورت گسترده در ابوابی چند از عبادات و بر اساس متون روایی، مورد توجه فقهای عظام قرار گرفته و آن همه آداب و سنن و احکام در فصول مختلف نماز و زیارات و روزه و طهارت و مانند آن را ویژه خود ساخته است و همه فقها نیز طبعاً به آن پرداخته و در ابواب مختلف فتوا داده اند. یک نگاه به بعد فقهی نیز در عرض تحلیل‌ها و ارزیابی‌های تاریخی، اجتماعی و کلامی واقع شده و می‌شود و اصل حرکت امام(ع) را در چارچوب موازین فقهی بررسی می‌کند تا نشان دهد قیام امام(ع) از نقطه نظر فقهی، چه صورتی دارد و در کدام

جایگاه قرار می‌گیرد و در واقع حرکت امام(ع) را بر اساس موازین موجود فقهی چگونه باید تفسیر و تحلیل کرد؟ چنان که می‌توان همین پرسش را از نقطه نظر تاریخی و اجتماعی داشت و یا آن را از نظر کلامی و در محدوده بحث علم امامت مطرح ساخت. اما از منظر فقهی می‌توان نگاه سومی نیز بر خاسته از نگاه دوم، به حرکت امام(ع) داشت و آن نقشی است که در فقه موجود و در کلمات فقهای عظام داشته است و چگونگی طرح و تحلیل آن به عنوان یک مستند فقهی و در واقع به مثابه مصداقی از سنت عملی معصوم(ع). این همان بعدی از عاشورا است که علی‌رغم اهمیتی که دارد کمتر به آن پرداخته شده و اینک وجهه اصلی این مقاله قرار گرفته است.

بنابراین آنچه در این مقاله، مورد نظر است نه احکام فقهی مربوط به عاشورا و نه تحلیل فقهی انگیزه و ماهیت عاشورا، بلکه بررسی و

ارزیابی این موضوع است که نمونه پیشین این مستندسازی بهره‌جستن فقیهان شیعه و سنی، از موضع امیرالمؤمنین(ع) در برخورد با باغیان به ویژه ناکشین جمل و چگونگی تعامل حضرت با آنان در آغاز، میانه و پایان جنگ است که در فقه به عنوان دلیل عمده ای به‌ویژه برای فقهای سنی مطرح شده و مورد استناد قرار گرفته است، چرا که تا آن روز، نه در زمان پیامبر اکرم(ص) و نه در دوره خلفای پیشین، نمونه‌ای قابل استناد در اندازه جنگ با باغیان رخ نداده بود.

بازتاب محدود در نگاه فقهی

مراجعه به متون فقهی شیعه نشان می‌دهد که تنها تعدادی انگشت شمار از فقهای برجسته شیعه، در میان مستندات فقهی خود، به موضوع قیام و اقدام سیدالشهدا(ع) پرداخته و به عنوان یک دلیل فقهی به ارزیابی آن نشسته‌اند. این که چرا نگاه به عاشورا به عنوان یک مستند فقهی، محدود به این جمع فقیهان شده و فقهای دیگر در کتاب‌های استدلالی خود سخنی از آن به میان نکشیده‌اند، پرسشی است قابل‌اهتمام. آیا از آن رو بوده است که در بخش مورد نظر، ادله به اندازه کافی موجود و گویا بوده و نیازی به افزودن سیره عملی امام حسین(ع) وجود نداشته است؟ این پاسخ هر چند احتمال می‌رود ولی قانع‌کننده نیست چرا که فقهای دیگر که از اقدام حضرت نیز سخن گفته‌اند، نوعاً از منظر دلیل مخالف و مصداق نقض به آن پرداخته‌اند و طبعاً این گونه موارد نمی‌تواند به عذر وضوح مطلب، مسکوت بماند. آیا به این علت بوده است که ماهیت حرکت امام(ع) و واقعیت آن برای این دسته از فقها روشن نبوده است و ابهام موضوع باعث عدم طرح آن شده است؟

آیا به این دلیل متعرض آن نشده‌اند که آن را امری کاملاً ویژه حضرت دانسته و اساساً از محدوده و فضای ادله فقهی بیرون می‌شمرده‌اند؟ و یا صرفاً ناشی از یک اتفاق و

بازتاب عاشورا در فقه سیاسی شیعه (۲)

نویسنده: سیدضیاء مرتضوی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

غفلت است که حرکت امام(ع) در استدلال فقهی آنان، جایگاهی نیافته است؟

البته با توجه به احتمالات یاد شده می توان قضاوت یکسانی درباره همه این فقیهان در بیان علت نپرداختن به این موضوع نداشت ولی به هر حال این پرسشی است قابل پی گیری که چرا فقهای بزرگوار در مثل موضوع بغی و احکام باغیان، به رفتار و سیره امیرالمؤمنین(ع) استناد جسته اند اما تنها چند نفر محدود از آنان اقدام سیدالشهدا(ع)، را به عنوان یک مستند فقهی قابل بررسی دانسته اند. به عنوان مثال فقیه عظیم الشان، شیخ طوسی «قدس سره» در بسیاری از احکام بغات به تفصیل و حتی با شرح برخی جزئیات جنگ جمل و برخورد با خوارج، به استدلال می پردازد، اما در مباحثی چون «هَدْنَه» در جهاد و امر به معروف و نهی از منکر که می توان به نوع اقدام امام حسین(ع) در عاشورا نیز پرداخت سخنی به میان نیاورده است و برای اولین بار، در قرن ششم مفسر فقیه، امین الاسلام طبرسی، از منظر فقهی آن هم در تفسیر خویش به این موضوع می پردازد. البته این که تحلیل حرکت سیدالشهدا(ع) بر اساس موازین کلی فقهی اهل سنت چگونه است و آیا در خصوص اقدام حضرت ارزیابی و تحلیلی از این منظر صورت گرفته یا نه، از محدوده این مقاله بیرون است و نیازمند بررسی جداگانه.

از طرف دیگر این پرسش را نیز باید مطرح کرد که چرا استناد به سیره سیدالشهدا(ع) در همین جمع محدود از فقهاء نیز نوعاً محدود به بحث «هَدْنَه» و حداکثر «کتاب جهاد» شده است؟ آیا در ابواب دیگری از فقه نمی توان به جوهری از حرکت امام(ع) استناد جست؟ البته در کتاب های فقهی شیعه، بخش مستقلی در عرض سایر ابواب فقهی، به موضوع حکومت اسلامی و مبانی و وظایف نظام سیاسی اسلام اختصاص داده نشده است ولی آیا جای طرح سیره سیاسی امام(ع) در حرکت عاشورا، در

یکی از محورهای قابل توجه در موضوع عاشورا، که تاکنون نیز کمتر به آن پرداخته شده، بررسی تأثیر و نقشی است که این حرکت بزرگ در فقه سیاسی ما داشته است

ابوابی چون امر به معروف و نهی منکر و دفاع نیز وجود ندارد؟ و اساساً بایسته است بررسی شود که اقدام امام(ع) به عنوان یک مستند فقهی احتمالی، در کدام یک از ابواب و مسائل فقه می تواند مطرح شود؟

شیوه بررسی انعکاس عاشورا در

بررسی انعکاس و تأثیر مستقیم عاشورا در مباحث فقهی فقیهان از منظر سوّم، را می توان بر اساس سیر تاریخی آن پی گرفت، به این گونه که از امین الاسلام طبرسی به عنوان آغازگر طرح (بر حسب بررسی و جستجوی نویسنده) آغاز کرد و سپس به ترتیب تاریخ، آن را تا دوره معاصر دنبال کرد، دوره ای که فقیه برجسته و نام آوری چون حضرت امام خمینی(ره)، سرآمد آن است و رهبری و «فقه عاشورایی» وی توانست نظامی دینی و حکومتی اسلامی را جایگزین رژیم می نامشروع و وابسته سازد.

شیوه دیگر آن است که بر اساس نوع تحلیل و تفسیر این دسته فقها و موضعی که در فقه در برابر آن گرفته اند، به طرح دیدگاه ها پرداخته شود. آنچه در این مقاله آمده است بر محور روش دوم و حتی الامکان رعایت ترتیب تاریخی آن است و خواننده می تواند سیر تاریخی آن را بر اساس همین طرح دنبال

کند. مقدمه ای که پیش از پرداختن به این دیدگاه ها خواهد آمد، جایگاه طرح موضوع عاشورا در فقه و استناد به آن را بیان می کند. در این میان فقیه فرزانه، حضرت امام خمینی «سلام الله علیه»، هر چند دارای یک دوره فقه استدلالی مکتوب نیستند اما دیدگاهی که در تحلیل و تفسیر فقهی حرکت سیدالشهدا(ع) بیان کرده اند و منظری که ایشان به عاشورا دارند، از برجستگی و قوت و جامعیتی متمایز برخوردار است. و این چنین است که کارایی عاشورا و منطق حسینی(ع) در نگاه ایشان به بنیان گذاری یک نظام سیاسی مشروع و قدرتمند ختم می شود و دستاورد عملی نگاه دیگر فقیهان، علی رغم

فقه برجسته و وارستگی خودشان، در سطحی محدود متوقف می گردد.

آنچه هدف اصلی این مقاله است، تبیین انعکاس حرکت امام حسین(ع) در فقه سیاسی و بازگویی نوع استناد به آن و نقش آفرینی در دیدگاه فقهای بزرگوار است و نه به جهت دیگر. با این همه به صورت بسیار محدود و مجمل به ارزیابی و نقادی و مستندسازی دیدگاه های یاد شده پرداخته ایم، با این امید که صاحب نظران حوزه فقه و فقاقت در مباحث فقهی خویش، عهده دار تحلیل و ارزیابی تفصیلی و بسط بحث درباره ماهیت حرکت آن حضرت گردند و ارزش و تأثیر آن در مباحث فقهی مربوطه را کمتر از ظواهر برخی روایات شریف نشمارند.

همدلی با زائران

ناصر صبا

در فرودگاه بازرسی‌های شدید
در جلوی گیت می‌آید پدید
وای به روزی را که باشد ازدحام
جان زائر می‌شود آن جا تمام
در فرودگاه نجف هم زائران
می‌کشند بر دوششان بارِ گران
لیک آن جا آن چنان فریاد نیست
چون که تفتیش، شدتِ بغداد نیست
اینک ای زوَّارِ مولایم امیر
در نجف هم سخت می‌گردید اسیر
می‌شوید بر دردِ دیگر مُبتلا
از بلايِ مُمتدِ آب و هوا
گرد و خاکی را که می‌گیرد نجف
خلبان را می‌برد غیرِ هدف
لا جرم باطل شود پروازتان
می‌کشیم اندر فرودگاه نازتان!!
نکته دیگر بگویم با شما
نیست تقصیری ز «ماهان» یا «هُما»
شرکتِ ماهان طلسمی را شکست
آمده تا شهرِ بغدادش نشست
مثلِ یک طوطی درونِ یک قفس
می‌کشد او با مجوزها نفس

بشنوید ای زائرانِ کربلا
نکته‌ای را می‌نمایم بر ملا
شرکتِ شمساً برایِ زائرین
مَرکَبِ پرواز را بَنموده زین
مدتی ست پروازِ ما آغاز شد
راهِ بغداد و نجف هم باز شد
گرچه مسروریم که ره کوتاه شده
جدولِ پروازِ ما جا شده
اینک دیدیم مشکلاتِ بی شمار
در مسیرِ راه و در میدانِ کار
زائری برگشت و می‌گفت ای صبا
«زنده بودیم و بگیرید نعشِ ما!!»
می‌شود هر کس پشیمان و اسیر
می‌شمارم مشکلاتِ این مسیر
«ساحه عباسِ فرناس^۱» تا «مطار^۲»
سیطره و بازرسی مثلِ قطار
سگ شده جایِ پلیسِ زائران
بو کشد ماشین و ساکِ این و آن
بازرسیِ سگ چو افزون می‌شود
بر دلِ هر زائری خون می‌شود
سالنی باشد به نامِ نینوا
می‌رسد زائر، رَسَدِ دادش هوا

یک طرف باشد جنابِ «خانلری»^۳
می‌دهد ما را سهام کمتری
گفته تا شرطِ عدالت نیست این
«کاسپین» یا «آسمان» باشد زمین!
آن طرف شخصِ «صبح»^۴ و هم «کفا»^۵
فکرشان کمتر بود بهرِ رفاه
منتظر مانند که تا هر فرصتی
نزدِ خود باطل کنند هر «رخصتی»^۶
«العراقیه» بود منظورشان
می‌رسد بر فکر ما هم زورشان
این وسط دعوایِ بینِ این و آن
می‌رود دودش به چشمِ زائران
شکوه‌ها چون برف و باران می‌رسد
هر طرف از سویِ یاران می‌رسد
بایدش پاسخ دهد بر دیگران
شرکتِ مجریِ شمسایِ زین میان!
نکته سؤم بود جانِ کلام
بر شما ها می‌دهم اینک پیام
قصیدِ ما خدمت به زوار است و بس
بی‌شما هرگز نداریم ما نفس
عهد بستیم با حسین(ع) نزدِ خدا
تا کنیم جان در ره جانان فدا

انتظاری را که داریم از شما
دستِ همکاری دهید اکنون به ما
این سفر مانندِ شام و مکه نیست
چون عراق صفر است و مکه گشته بیست
مکه دارد بهر تان پروازِ خاص
تو مپندار و مکن آن را قیاس
در سفر تیغِ غضبِ کارساز نیست
بابِ دعا و جدل هم باز نیست
زین سفر باید صبور و ساده بود
در کنارِ دیگران آسوده بود
گر زمینی شد سفر یا در هوا
جمله گیرید از حسین(ع) خود شفا
هر کسی کو دادِ همت می‌زند
این صبا فریادِ خدمت می‌زند
۸۸/۴ فروردین

- ۱- میدان عباس ابن فرناس
- ۲- فرودگاه
- ۳- رییس هواپیمایی کشوری
- ۴- رییس هواپیمایی کشوری عراق
- ۵- رییس شرکت هواپیمایی عراقیه
- ۶- اجازه

اخبار شمس

آیت الله ری شهری:

برخی با زمزمه خصوصی سازی در پی کسب منافع مادی هستند،

برخی با زمزمه خصوصی سازی حج و زیارت در پی کسب منافع مادی هستند، در حالی که تلاش سازمان حج و زیارت این است که در حج و زیارت نهایت بهره برداری برای تحول فرهنگی در سراسر کشور صورت گیرد.

نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی مسئولیت روحانیون و مدیران حج را فراتر از کار تبلیغ و اداره امور اجرایی زائران دانست و گفت: روحانی کاروان تنها یک

مبلغ نیست بلکه مدیر فرهنگی و حتی سیاسی کاروان به شمار می رود و مدیر نیز یک نیروی اجرایی و فرهنگی است.

وی افزود: مسئولیت بعثه مقام معظم رهبری گزینش روحانیونی است که در خدمت کاروان ها علاوه بر تبلیغ معارف دینی قدرت مدیریت فرهنگی و سیاسی کاروان ها را داشته باشند. سازمان حج و زیارت نیز مدیرانی را گزینش کند که علاوه بر قدرت اجرایی از توانایی مدیریت فرهنگی در کنار روحانیون برخوردار باشند. آیت الله محمدی ری شهری که درگردهمایی مشترک روحانیون و مدیران حج استان کرمان سخن می گفت، بومی بودن روحانیون کاروان ها را یک اصل مهم دانست و گفت: روحانیون کاروان ها در صورتی که بومی باشند با موقعیت و شرایط خاص هر استان آشنایی دارند و لذا راحت تر با زائران ارتباط برقرار خواهند کرد. آیت الله ری شهری اطلاع از شرایط سیاسی فرهنگی عربستان و چگونگی برخورد با عوامل سعودی را در کنار توانایی پاسخ گویی به سؤالات و شبهات و مدیریت فرهنگی کاروان ها از ضروریات کاری روحانیون حج دانست و گفت: بعثه مقام معظم رهبری برای پاسخ گویی به شبهات و آموزش روحانیون در این زمینه آمادگی کامل دارد. وی روان شناسی مخاطب را ضروری خواند و گفت: روحانیون پس از کسب دانش های لازم تبلیغ باید به روانشناسی مخاطب به عنوان مهم ترین رکن تبلیغ تسلط داشته باشند. نماینده ولی فقیه با اشاره به نظر رهبر معظم انقلاب در

مورد ضرورت اداره حکومتی حج و زیارت گفت: نظر مقام معظم رهبری تمرکز در کار اداره حج و زیارت و صرف تمام درآمدها برای امور زائران است. وی افزود: برخی با زمزمه خصوصی سازی حج و زیارت در پی کسب منافع مادی هستند در حالی که تلاش سازمان حج و زیارت این است که در حج و زیارت، نهایت بهره برداری برای تحول فرهنگی در سراسر کشور صورت گیرد، در نتیجه خصوصی سازی حج و زیارت عملی نیست. آیت الله ری شهری در سخنان خود هم چنین ابراز امیدواری کرد که مشکل برخورد نیروهای امر به معروف و نهی از منکر با زائران ایرانی پایان پذیرد، زیرا در صورتی که توهین به زائران تداوم یابد، احتمال تحریم عمره وجود خواهد داشت.

قهرودی :

در دولت نهم ظرفیت اعزام زائر ۱۰۰ درصد افزایش یافته است

خاکسار قهرودی که روز چهارشنبه ۸۷/۱۲/۲۱ در نشست مطبوعاتی و رادیو تلویزیونی سخن می گفت افزود: در سال ۸۳ عدد اعزامی به عمره ۴۵۰ هزار نفر بوده که این رقم در عمره جاری به ۸۲۰ هزار نفر رسیده است. هم چنین آمار زائران اعزامی به عتبات عالیات عراق نیز پیش از این روزانه ۷۰۰ نفر بوده که اکنون به حدود سه هزار نفر در هر روز رسیده است. رئیس سازمان حج و زیارت پایین نگه داشتن قیمت، ارائه خدمات بهتر و افزایش زائر را از اهداف راهبردی دولت نهم عنوان کرد.

خاکسار قهرودی در این گفت و گو به آمارهای عمره جاری اشاره کرد

و گفت: در عمره جاری که از ۱۲ اسفند شروع و تا ۲۴ مرداد ادامه دارد بالغ بر ۸۰۰ هزار نفر بابت پرواز (۵۰۰۰ رفت و برگشت) در قالب ۶۴۰۰ کاروان راهی سرزمین وحی می شوند.

وی کاهش طول سفر از

۱۴ روز به ۱۲ روز را باعث افزایش حدود ۲۰۰ هزار نفر زائر عمره ذکر کرد و افزود: ان شاء الله در سال های آینده با افزایش اعزام به همه متقاضیان پاسخ داده خواهد شد. خاکسار قهرودی با اشاره به فراخوان زائران کهنسال عمره که در بانک ملت ودیعه گذاری کرده اند، گفت: با توجه به این که برخی کاروان های عمره تکمیل نشده اولویت های ۱ تا ۱۰ بانک ملت در همه استان ها اعلام شده ولی به

اردیبهشت ماه سال ۱۳۸۸ اجرایی شود.

معاون عتبات عالیات عراق و سوریه سازمان حج و زیارت درباره‌ی افزایش سهمیه‌ی اعزام زائران به عراق، اظهار داشت: ما به سهمیه‌ی بیش‌تری نیاز نداریم، چون در عراق ظرفیت اقامتی وجود ندارد و هتل‌های شهرهای مورد نظر ما برای زائران ایرانی، چندان مناسب نیستند.

اکبری درباره‌ی بی‌نظمی‌های برنامه‌ی پروازهای نجف و بغداد، توضیح داد: طرف عراقی تمایل دارد، از خدمات خود استفاده کند و این مسأله موجب شده است، ما از سهمیه‌ی خود نتوانیم استفاده کنیم. البته به آن‌ها توصیه کردیم، شرکت‌های هواپیمایی خود را برای بستن قرارداد با قیمتی مناسب معرفی کنند، اما اتفاقی نیفتاده است. وی یادآور شد: اکنون مجوز سه پرواز در روز را گرفته‌ایم، اما آن‌ها را امتقاع کردیم که این تعداد را افزایش دهند و ما منتظر اجرای آن هستیم.

معاون عتبات عالیات عراق و سوریه سازمان حج و زیارت افزود: متأسفانه مجوزهای پروازها از ایران به عراق، با وجود این که توافق شده بود، از قبل صادر شوند، روزانه صادر می‌شوند که این مسأله برای ما و زائران ایرانی، مشکلاتی را ایجاد کرده است.

وی درباره‌ی ثبت نام مرحله‌ی دوم کاروان‌های عتبات عالیات عراق، گفت: ثبت نام در این کاروان‌ها معمولاً یک‌ماه پیش از پایان عملیات اعزام آغاز می‌شود و ثبت نام مرحله‌ی بعدی در کاروان‌های عتبات عالیات عراق از اواخر فروردین‌ماه یا اوایل اردیبهشت‌ماه سال آینده با شیوه‌ی جدید انجام می‌شود.

اکبری اضافه کرد: در این شیوه‌ی جدید تلاش می‌شود، شرایطی اعمال شود تا مشکل تجمع و انتظار متقاضیان پشت درهای دفاتر خدمات زیارتی رفع شود و مردم دسترسی عادلانه‌تر و مساوی برای انتخاب کاروان‌ها داشته باشند. این شرایط در سال جدید اعلام می‌شود.

استان‌ها اجازه داده شده که متناسب با ظرفیت خود تا اولویت ۲۰ پیش روند. خاکسار قهرودی به سفرهای عتبات عالیات عراق نیز اشاره کرد و افزود: پروازهای عراق از ۲۲ بهمن بایک پرواز و از ۳۰ بهمن با چهار پرواز شروع شد لیکن در مرحله سوم عملیات با عدم توافق نهایی طرف عراق مواجه و با مشکلاتی روبرو شدیم.

وی تغییرات در حرکت‌های زائران از طریق زمینی و یا هوایی به عراق را تابع شرایط خاص عراق دانست و اظهار امیدواری کرد که در آینده نزدیک مشکلات پروازها حل شود و زائران با آسودگی بیشتر سفر عتبات عراق را انجام دهند. رئیس سازمان حج و زیارت از ارزیابی دقیق کارگزاران زیارتی و به دنبال آن ارتقای کیفی امور و نیز بازسازی و جوان‌گرایی در انتخاب نیروهای حوزه زیارتی کشور را از کارهای جدید سازمان حج و زیارت ذکر کرد.

معاون عتبات عالیات سازمان حج و زیارت از بررسی اعزام زائران ایرانی به عمره از مسیر عراق و سوریه خبر داد.

حسین اکبری در گفت‌وگو با خبرنگار بخش حج و زیارت خبرگزاری دانشجویان ایران (ایسنا)، اظهار کرد: در دیداری با طرف عراقی، مذاکره می‌کنیم تا در صورت امکان، زائران ایرانی از عراق به سوریه اعزام شوند. البته پیش از انجام این کار باید جاده‌ها و امکانات در مسیر این دو کشور بررسی شوند.

اکبری بیان کرد: با توجه به این که حدود سی‌چهار سال پیش، ایرانیان برای عمره از عراق و سوریه به عربستان می‌رفتند، سازمان حج و زیارت تصمیم دارد، این موضوع را مطالعه و بررسی کند تا در صورت امکان، بار دیگر این مسیر برای زائران احیا شود.

وی با بیان این که حدود ۳۰ درصد ظرفیت اقامتی شهرهای عتبات عالیات عراق را در اختیار داریم، گفت: پس از تعطیلات نوروزی بررسی می‌کنیم تا سفر به سامرا در کنار کربلا، نجف و کاظمین در برنامه‌ی زیارتی کاروان‌های ایران قرار گیرد. تلاش می‌کنیم، این برنامه از

توضیح (۱): دربند ۹ خبرسوم از شمس‌ا چه خبر در زیارت شماره ۴ گزارش شده بود: «...جلسه حضوری با آقایان بروجردی کاردار و روح افزا کنسول و حسین دوست کارشناس امور اجتماعی برگزار شد و آقایان نجم‌الدین و میرایی نیز حضور داشتند...» که بدین وسیله ضمن عرض پوزش اصلاح می‌گردد، آقای بروجردی کاردار سقارت در این جلسه حضور نداشتند.

توضیح (۲): همچنین در بند ۳ خبر سوم از شمس‌ا چه خبر در خصوص قرارداد هتل سلام؛ بهای هر تخت خواب ۱۴/۵ دلار قید گردیده بود که بدین وسیله اصلاح می‌گردد: قرارداد هتل سلام با ۷۴ تخت (۴ تخت مجانی) به ازای هر تخت خواب ۱۷/۵ دلار بسته شده است.

اخبار نوروزی از عتبات عالیات عراق

مراسم دمشق، با آماده باش نیروهای اورژانس، مهیا برای هرگونه خدمات رسانی به مجروحان و استقبال از آنان بودند.

نماینده بعثه مقام معظم رهبری در کشور سوریه، حجت الاسلام والمسلمین سید محمود شیرازی ارفع و رییس دفتر نمایندگی سازمان حج و زیارت در کشور سوریه، علی محمد عسکری از مصدومان حادثه واژگونی اتوبوس حامل زائران ایرانی عیادت کردند.

به گزارش واحد ارتباطات خبری بعثه مقام معظم رهبری، مسئولان بعثه مقام معظم رهبری و سازمان حج و زیارت جمهوری اسلامی ایران در کشور سوریه، ضمن رسیدگی به وضعیت بیماران، به بازماندگان سه کشته این حادثه تسلیت گفتند. محمدتقی حلی ساز، رییس مرکز پزشکی حج و زیارت کشور که برای نظارت و رسیدگی به وضعیت مصدومان حادثه در بیمارستان مراسم دمشق حضور یافته است، به خبرنگار واحد ارتباطات

خبری بعثه مقام معظم رهبری گفت: حال عموم مصدومان خوب است و مشکل حادی در بین مجروحان دیده نمی شود.

وی گفت: از ابتدای وقوع حادثه با کمک پزشکان ایرانی و مسئولان وزارت صحت سوریه، به

سرعت به وضعیت بیماران رسیدگی شد و مصدومان، مورد درمان قرار گرفتند

دکتر حلی ساز خاطر نشان کرد: بیشتر مصدومان این حادثه، دارای جراحات جزئی هستند.

شایان تأکید است که با پیگیری سفارت جمهوری اسلامی ایران و رییس دفتر سازمان حج و زیارت در کشور سوریه، از اولین لحظه های وقوع حادثه، هماهنگی برای انتقال مجروحان به مراکز درمانی و امداد رسانی به حادثه دیدگان این سانحه صورت گرفته است.

پس از وقوع این حادثه، وزیر آموزش عالی سوریه، استاندار دمشق و معاون وزیر بهداشت سوریه نیز در بیمارستان محل بستری مجروحان حاضر شدند و از آنان عیادت کردند. بین مسافران این اتوبوس ایرانی، یک کودک ۹ ماهه که والدینش در این واقعه جان باختند، به شکل معجزه آسایی نجات یافته است.

مراسم تحویل سال ۸۸، در بین الحرمین

مراسم تحویل سال ۸۸، در بین الحرمین، با چیدن سفره های هفت سین و مدیحه خوانی نغمه سرایان آستان اهل بیت (علیهم السلام) باشکوه خاصی برگزار شد. در این برنامه هاسخترانان با تبریک عید، یاد شهیدان کربلارا گرامی داشتند.

روزانه ۳ هزار زائر ایرانی در قالب کاروان های تشکل

یافته وارد عراق می شوند

به گزارش معاونت عتبات عالیات سازمان حج و زیارت، روزانه ۳ هزار زائر ایرانی از مرزهای زمینی و هوایی کشورمان، در قالب کاروان های تشکل یافته شرکت شمسازیر نظر سازمان حج و زیارت وارد عراق می شوند. با این حال، شایان ذکر است که علیرغم تذکرات و پیگیری های مکرر، در ورودی مرزهای زمینی به خصوص مرز مهران باز هم مثل گذشته، خروج عراقی ها از ایران در اولویت قرار می گیرد و ایرانیانی که از ساعتها قبل برای ورود به کشور عراق آمده اند، برای مدتی نسبتاً طولانی پشت مرز معطل می گردند، تا اول عراقی ها (بدون رعایت نوبت) وارد شوند. این مشکل، نکته قابل توجهی است که متأسفانه هنوز حل نشده است.

همکاری خوب سفارت عراق در صدور ویزای زائران ایرانی

هم اکنون روزی ۳ پرواز از شهرهای مختلف ایران به فرودگاه های نجف و بغداد انجام می شود. مسئولان سازمان حج و زیارت، پیگیر مذاکرات گذشته هستند تا سفرهای هوایی را افزایش دهند.

تهیه غذای مناسب بین راهی برای زائران عتبات عالیات عراق

با نظر سنجی های به عمل آمده و مشخص شدن عدم رضایت اکثر زائران ایرانی از غذاهای بین راهی در عراق به ویژه در شهر کوت، سازمان حج و زیارت غذای آماده و سالمی را تهیه نموده و در اختیار زائرین قرار می دهد.

واژگون شدن اتوبوس

حادثه واژگون شدن اتوبوس ایرانی حامل زائران سوریه، ۳ کشته و ۲۷ مجروح برجای گذاشت مجروحان این حادثه، بلافاصله به وسیله هیأت پزشکی سازمان حج و زیارت به مراکز درمانی منتقل شدند.

علت این سانحه رانندگی، لغزندگی جاده بر اثر جاری شدن باران شدید و سرازیری تند مسیر، ذکر شده است. به نقل شاهدان عینی، سرعت اتوبوس خیلی کم بوده و راننده، آهسته و با احتیاط حرکت می کرده است. مجروحان این حادثه، بلافاصله به کمک هیأت پزشکی به مراکز درمانی منتقل شدند. قبل از رسیدن آسیب دیدگان این تصادف به مرکز درمانی، هیأت پزشکی سازمان حج و زیارت، در بیمارستان

ارتحال بانو خدیجه ثقفی
همسر بزرگوار حضرت امام (ره) را
تسلیت عرض می نمائیم.

۲۰ فروردین
روز ملی فناوری هسته‌ای مبارک باد.

